

PUUMALAN HYVINVOINTISUUNNITELMAN RAPORTTI 2022

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

OSA I PUUMALAN VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2022

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 3 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö
- 4 Keskeiset opit valtuustokaudelta

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2023

- 5 Strategian painopisteet ja linjaukset
- 6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 7 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 8 Suunnitelman laatijat
- 9 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

TIIVISTELMÄ

Puumalan väestön hyvinvoinnin tila vuodelta 2022 antaa useita ilonaiheita, mutta myös huolestuttavia asioita ja suuntauksia, joiden syyt tulee selvittää ja joiden osalta tilanteen kohentamiseen tulee panostaa. Työn tulee olla pitkäjänteistä, moniammatillista ja monialaista.

Myönteisiä asioita vuodelta 2022 ovat esimerkiksi kuntaan suuntautuvan tulomuuton jatkuminen positiivisena ja Puumalan väestön koulutustason kasvun jatkuminen. Puumalassa asuu siis entistä koulutetumpaa väestöä. Myös Puumalan taloudellinen huoltosuhde on hyvässä suuntauksessa, vaikka tilanteessa on vielä paljon kirimistä esimerkiksi Suomen ja Etelä-Savon maakunnan keskitasoon nähden. Puumalalaiset ovat jaksavia työelämässä. He siirtyvät eläkkeelle keskimäärin 62,7-vuotiaina, kun vastaava ikä Suomen tasolla on 59,9 vuotta.

HYTE-kerroin osoittaa, että moni siihen sisältyvä asia mitattavine tunnuslukuineen on hyvin Puumalassa. HYTE-kertoimeen liittyvissä asioissa on kuitenkin vielä monin osin parannettavaa. Kohentamalla HYTE-kertoimeen vaikuttavia asioita, on mahdollista lisätä kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa.

Positiivisia tuloksia vuodelta 2022 ovat myös perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien kokonaismäärän pieni alenema sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin ja kaatumisiin sekä putoamisiin liittyvien hoitajaksojen väheneminen vuodesta 2020 vuoteen 2021. Myös vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta kohden ovat vähentyneet selkeästi vuodesta 2020 vuoteen 2021.

Huolestuttavia asioita ja suuntauksia on useissa tarkastelluissa indikaattoreissa. Kasvua vuodesta 2020 vuoteen 2021 on tapahtunut esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien määrässä, lasten (lapsiperheiden) pienituloisuusasteessa, lastensuojeluilmoitusten määrässä ja lastensuojelun avohuollon asiakasmäärässä. Avioerojen määrä kääntyi nousuun vuonna 2021 ja tämä vaikutti osaltaan yhden vanhemman perheiden määrän kasvuun. Työikäisten osalta on huomioitava huolestuttava kehitys mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrän lisääntymisessä.

Mietityttävä tulos tulee myös alkoholin myyntitilastoista. Jos Suomessa myytiin vuonna 2021 alkoholia (100 %) keskimäärin 8,5 litraa jokaista 18 vuotta täyttäneeltä kohden, niin Puumalassa vastaava luku oli 18,7 litraa. Erityisen huolestuttavia suuntauksia saadaan niin sanotuista poliisiasioista. Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrässä / 1 000 asukasta on iso lisäys vuodesta 2020 vuoteen 2021 (5,6 -> 10,9). Sama negatiivinen suuntaus on myös liikennerikosten, poliisin tietoon tulleiden rattijuopumistapausten ja päihteiden vaikutusten alaisena tehtyjen rikosten ja väkivaltarikosten määrässä.

Puumalan väestöllinen huoltosuhde jatkaa korkeaa linjaa. Sen tunnusluku on Puumalassa 103,2, kun se on Etelä-Savossa keskimäärin 80,4 ja Suomessa keskimäärin 62,4. Väestöllinen (demografinen) huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Puumalassa huoltosuhteen korkea arvo johtuu pääosin väestön ikääntymisestä.

JOHDANTO

Tässä asiakirjassa tarkastellaan Puumalan ja puumalalaisten hyvinvoinnin tilaa vuonna 2022. Hyvinvoinnin tila pohjautuu pääosin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Sotkanet.fi-tietokannasta saataviin tunnuslukuihin. Tarkastelunäkökulma kohdentuu terveyden ja hyvinvoinnin ohella talouteen, HYTE-kertoimiin ja elinvoimaan. Oman osuutensa tarkastelusta saavat niin lapset, nuoret ja lapsiperheet, nuoret ja nuoret aikuiset, työkäiset kuin ikäihmisetkin. Perusindikaattoreiden ja täydentävien tunnuslukujen osalta vertailua tehdään lähiseudun muihin kuntiin. Vertailuun on otettu mukaan Puumalan naapurikunnat, Mikkelin seutu ja Etelä-Savon maakunta. Mukana vertailussa on myös Kuhmoinen, joka on väestömäärältään ja ikärakenteeltaan Puumalan kaltainen kunta.

Lisäksi tässä asiakirjassa arvioidaan hyvinvointisuunnitelman painopisteitä, tavoitteita sekä toimenpiteitä. Lisäksi asiakirjassa tuodaan esille niin johtopäätöksiä kuin toimenpide-ehdotuksiakin Puumalan väestön hyvinvoinnin edistämiseksi.

OSA I PUUMALAN VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2022

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Väestö

Puumalan, kuten koko Etelä-Savon maakunnan, väkiluku on laskenut viime vuosina. Vuodesta 2020 vuoteen 2021 laskua on ollut 20 henkilöä. Vuoden 2021 lopussa Puumalassa oli kirjoilla 2117 henkilöä. Puumalan muuttoliike kääntyi vuonna 2020 positiiviseksi ja jatkui samansuuntaisena edelleen vuonna 2021: tulomuuttajia oli 27 enemmän kuin lähtömuuttajia.

Puumala on demografisesti tarkasteltuna Etelä-Savon ikääntynein kunta ja myös valtakunnallisesta näkökulmasta katsottuna Suomen ikääntyneimpiä kuntia. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 noin 23 % Suomen väestöstä oli 65-vuotiaita tai iäkkäämpiä. Puumalassa vastaava osuus oli hieman yli 44 % (44,3 %). Ikääntyneempää väestöä löytyy Suomen kunnista ainoastaan Kuhmoisista (44,6 %). Sysmässä prosenttiosuus kunnan yli 65-vuotiaista on sama (44,3 %) kuin Puumalassa.

Väestöllinen (demografinen) huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Kyseinen mittari pohjautuu ainoastaan väestön ikärakenteeseen eikä se ota huomioon työllisyyttä. Mitä enemmän kunnassa on lapsia ja/tai ikäihmisiä, sitä korkeampi on huoltosuhdetta mittaava arvo. Puumalassa väestöllinen huoltosuhde oli 103,2 vuonna 2021 (edellisenä vuonna 103,3), kun se Etelä-Savon maakunnassa oli keskimäärin 80,4. Suomessa oli 17 kuntaa, jossa väestöllinen huoltosuhde oli korkeampi kuin Puumalassa vuonna 2021. Koko maassa kyseinen luku oli keskimäärin 62,4.

Taloudellinen huoltosuhde kuvaa puolestaan työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien yhteenlaskettua määrää suhteessa työllisten määrään. Työssäkäyntitilastossa lasketaan, kuinka monta työtöntä ja työvoiman ulkopuolella olevaa on sataa työllistä kohden. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan taloudellinen huoltosuhde oli Suomessa 133 vuonna 2021. Maakuntien välisessä vertailussa taloudellinen huoltosuhde oli vuonna 2021 matalin Uudellamaalla, jossa sataa työssäkäyvää kohti oli 114 työtöntä ja työvoiman ulkopuolella olevaa henkilöä. Uudenmaan jälkeen taloudellinen huoltosuhde oli matalin Ahvenanmaalla (115) sekä Pohjanmaalla (126). Korkeimmat taloudelliset huoltosuhteet vuonna 2021 olivat Pohjois-Karjalassa (167), Etelä-Savossa (165), Kymenlaaksossa (160) ja Kainuussa (160). Puumalassa taloudellinen huoltosuhde oli 178,9 vuonna 2021. Siinä on positiivinen suuntaus aiempaan verrattuna, sillä edellisenä vuonna kyseinen luku oli kymmenen yksikköä korkeampi.

Lapsiperheiden suhteellinen osuus on pysynyt alhaisena. Se laski pari prosenttiyksikköä vuodesta 2020 vuoteen 2021, jolloin noin 18 % puumalalaisista perheistä oli lapsiperheitä. Osuus on vertailujoukon alhaisin. Yhden vanhemman perheiden määrässä on nousua viisi (5) prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Avioerojen määrä laski vuodesta 2019 vuoteen 2020 (28,4 -> 8,5), mutta vuonna 2021 suuntaus oli päinvastainen (8,5 -> 17,3). Luku kuvaa avioerojen määrää 25-64-vuotiailla 1 000 vastaavan ikäistä naimisissa olevaa kohden. Kyseinen luku ei kuitenkaan ole kovin poikkeava vertailukuntiin nähden. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita kotitalouksia oli vuoden 2021 aikana yhteensä 12 (+1 vuoteen 2020 nähden). Määrä on verrokkikuntien pienin. Määrä on verrokkitarkastelussa pienin myös toimeentulotukea lyhytaikaisesti saaneet kotitalouksien osalta. Kyseisen indikaattorin tulos on reilusti laskusuunnassa (v. 2020: 46 kpl; v. 2021: 31 kpl).

Puumalan väestön koulutustaso on kasvanut viime vuodet erittäin hyvin, myös vuonna 2021. Vieraskielisten osuus (muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta) oli vuonna 2021 hieman laskusuunnassa (16,5) vuoteen 2020 verrattuna (20,1).

Elinvoima

Kunnan yleinen pienituloisuusaste kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Kyse on mittarista, joka kuvaa väestön asemaa suhteellisella tulojakaumalla. Pienituloisuuden raja lasketaan joka vuosi uudestaan koko väestön valtakunnallisesta tulojakaumasta. Kaikilla alueilla on käytössä sama pienituloisuusraja. Näin ollen indikaattori kuvaa sitä, kuinka suuri osa alueen väestöstä on valtakunnallista mittapuuta käyttäen pienituloisia. Pienituloisuusasteen tulokset ovat vuodelta 2020. Ne osoittavat pientä positiivista muutosta viime vuosilta. Verrokkikunnista Mikkeli, Ruokolahti ja Taipalsaari yltyivät parempaan tulokseen. Kun tarkastellaan lasten pienituloisuusastetta, on tulokset huolestuttavampia. Lasten pienituloisuusaste -indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna. Indikaattorin tulos on verrokkikunnista toiseksi korkein, ainoastaan Sulkavalla se on hieman korkeampi. Tuloksessa on nousua 3,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2019 vuoteen 2020. Myös toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä on hieman nousussa (6,2 % -> 7,6 %). Sen sijaan toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on vähentynyt (v. 2020: 73; v. 2021: 60), kun taas toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut. Myös yleistä asumistukea saaneiden määrässä on pieni (0,2 %) nousu (v. 2020: 3,7 %; v. 2021: 3,9 %). Jätettyjä

velkajärjestelyhakemuksia oli 3 kappaletta vuonna 2021. Aiemmilta vuosilta ei ole vertailutietoja kyseisen indikaattorin osalta. Työttömiä oli noin 9 % vuonna 2021, ja määrässä on puolen prosenttiyksikön kasvu edelliseen vuoteen verrattuna. Pitkäaikaistyöttömien määrässä on kasvua. Heidän osuus työttömistä oli noin 40 % vuonna 2021. Tulos on verrokkikuntien heikoin. Sekä vaikeasti työllistyvien että nuorisotyöttömien osuudessa on pientä kasvua vuodesta 2020 vuoteen 2021. Puumalalaiset siirtyvät eläkkeelle keskimäärin 62,7-vuotiaana. Ikä on verrokkikuntien korkein. Etelä-Savon maakunnassa se on keskimäärin 60,7 vuotta.

Käytettävissä olevien tulojen gini-kerroin ilmaisee tarkasteltavan alueen asutokuntien käytettävissä olevien rahatulujen jakautumista. Gini-kertoimen laskennassa asutokunnan käytettävissä oleva rahatulo jaetaan asutokunnan kulutusyksikköluvulla. Kulutusyksikköluku huomioi sen, että asutokunnat ovat kooltaan ja rakenteeltaan erikokoisia. Asutokunnan käytettävissä olevat rahatulot on muodostettu laskemalla yhteen asutokunnan jäsenten yhteenlasketut palkkatulot, rittäjätulot, omaisuustulot (pl. laskennalliset tuloerät) sekä saadut tulonsiirrot ja vähentämällä näistä maksetut tulonsiirrot. Asutokunnan kulutusyksikköluku summataan asutokunnan jäsenistä siten, että asutokunnassa yksi aikuinen saa arvon 1, muut yli 13-vuotiaat saavat arvon 0,5 ja alle 13-vuotiaat lapset saavat arvon 0,3. Kulutusyksikköluvulla jaetusta käytettävissä olevasta rahatulosta käytetään yleisesti nimitystä ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo, mikä Gini-kertoimen laskennassa viedään asutokunnan jokaiselle jäsenelle. Kyseisessä indikaattoriluvussa on vajaa kaksi prosenttiyksikköä nousua vuodesta 2020 vuoteen 2021. Se oli Puumalassa verrokkikuntien korkein.

Talous

Vuoden 2021 talousosion tulokset näyttävät kokonaisuudessaan positiiviselta Puumalan osalta. Verotulokertymässä on nousua edeltävään vuoteen verrattuna. Lainakanta asukasta kohden on huomattavan alhainen verrokkikuntiin nähden.

HYTE-kerroin

Kunnille otettiin vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. HYTE-kertoimen suuruus vaihtelee noin 7,50 eurosta 22 euroon asukasta kohden kunnan toteuttamasta toiminnasta ja sen vaikutuksista riippuen. Kunnan saama avustussumma lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / koko maan hyte-kerroin, joka vuonna 2023 on 67. HYTE-perusteina kuntien kesken jaetaan 100 miljoonaa euroa eli keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti. Puumalassa HYTE-kerroin oli 68 vuonna 2022. Siinä on hyvin nousua edeltäviin vuosiin nähden (2019: 42 ja 2020: 62). Puumalan saama euromäärä on 19,3 (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta v. 2023), eli hieman keskimääräistä korkeampi Suomen tasolla, mutta korkeampi myös verrokkikuntiin nähden. Vaikka HYTE-kerroin osoittaa, että moni indikaattoriin sisältyvä asia on hyvin Puumalassa, on sen parantamisessa vielä tehtävää. Esimerkiksi koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden osuus on hienoisessa nousussa, samoin jo edellä mainittu toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus. Työttömyyseläkettä saaneiden osuudessa on alenemista, mutta se on verrokkikuntiin nähden korkein Sulkavan ohella.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi

Kouluterveyskyselyn tuloksia perusopetusikäisten osalta ei pystytä tarkastelemaan Puumalan osalta, sillä kouluterveyskyselyyn osallistuneiden vuosiluokittainen oppilasmäärä on sen verran pieni, että tuloksia ei julkaista. Tämän vuoksi usea lapsiin ja nuoriin kohdentuva indikaattori jää tarkastelematta tässä raportissa.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Lastensuojeluilmoitusten määrässä on edelleen kasvua (v. 2019: 35 kpl; v. 2021: 54 kpl; v. 2022: 59 kpl). On huomioitava, että samasta lapsesta voidaan tehdä useita ilmoituksia, eli indikaattori ei kerro lasten lukumäärää. Noususuunta on kuitenkin huolestuttava, joten on tarkasteltava huolella yhdessä Etelä-Savon hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa, millä keinoilla tilanne on mahdollista saada kääntymään parempaan suuntaan.

Ahtaasti asuvien lapsiasutokuntien prosentuaalinen osuus kaikista lapsiasutokunnista on hieman noussut vuodesta 2020 vuoteen 2021. Lapsiasutokunta on asutokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huoneluukuun. Noin neljännes puumalalaisista lapsiasutokunnista asuu määritelmän perusteella ahtaasti.

Koulu

TEAvisarin (TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille ja sen tiedot kuvaavat terveydenedistämistä eli kunnan

toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi) tulokset osoittavat koulun osalta hienoista laskua kokonaispistemäärässä. Koululla on tehostettu viime aikoina terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, joten on selvitettävä, mistä indikaattorin pistemäärien alenema johtuu.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynneissä (yht. / 1 000) on iso pudotus vuodesta 2020 vuoteen 2021. Kouluterveydenhuollon käynnit ovat sen sijaan pysyneet aika lailla samalla tasolla vuosina 2020 ja 2021. Erikoissairaanhoidon avokäyntien (lastenpsykiatria) määrät ovat laskusuunnassa sekä 0-12-vuotiaiden että 13-17-vuotiaiden kohdalla. Samoin psykiatrian laitoshoidon hoitopäivissä on laskua vuodesta 2019 vuoteen 2021. Indikaattorit eivät ilmaise sitä, ovatko kaikki edellä mainittua palvelua tarvitsevat saaneet hoitoa vai onko osa heistä jonottamassa kyseistä palvelua.

Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärässä (0-17-vuotiaat) on nousua lähes kaksi prosenttiyksikköä edeltävään vuoteen verrattuna. Kyseinen määrä on prosentuaalisesti verrokkikuntien korkeimpia. Se on naapurikunnista ainostaan Mikkelissä korkeampi.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Tähän osioon kuuluvista indikaattoreista useat ovat sellaisia, joiden tulokset saadaan toisen asteen opiskelijoille suunnatusta kouluterveyskyselystä. Puumalan osalta vastauksia ei ole juuri saatavilla. Ainut relevantti tarkastelumahdollisuus valituista indikaattoreista on erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut 16-24-vuotiaat (% vastaavan ikäisestä väestöstä). Puumalassa %-osuus on laskenut alle seitsemän ja tulos on verrokkikuntiin nähden hyvä.

TYÖIKÄISET

Puumalalaisista 25-64-vuotiaista hieman reilu 10 % saa työkyvyttömyyseläkettä. Tuloksessa on aavistus (- 0,2 %) positiivista suunnanmuutosta edelliseen vertailuvuoteen nähden, mutta tulos on kuitenkin verrokkikuntiin nähden korkea. Huolestuttava kehitys on mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneissa 25-64-vuotiaissa. Puumalan osalta on nousua noin kymmenen yksikköä (tarkasteluna 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä) vuodesta 2020 vuoteen 2021. Kehityssuunta on kuitenkin valtakunnallisesti ja verrokkikuntiin nähden samansuuntainen, ja verrokkikuntiin nähden Puumala sijoittuu parempaan puolikkaaseen. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työikäisten määrässä on kuitenkin pieni alenema vuodesta 2020 vuoteen 2021, kun taas tuki- ja liikuntaelin- sekä sidekudossairauksien vuoksi työeläkkeellä olevien määrässä on aavistus nousua (+0,2 %). Verrokkikuntavertailussa Puumalassa on suhteessa eniten tuki- ja liikuntaelin- sekä sidekudossairauksien vuoksi työeläkkeellä olevia. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynneissä (15-49-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä) on nousua 40 käyntiä edellisestä vuodesta, kun taas 50-64-vuotiailla on laskua lähes 100 lääkärikäyntikertaa.

IKÄIHMISET

Tässä yhteydessä nostetaan esille muitakin indikaattoreita kuin tähän asiakirjaan tallennettuja mittareita. Jos haluttaisiin tarkastella koetun hyvinvoinnin indikaattoreita, pitäisi tarkastelunäkökulma ottaa koko Etelä-Savoon, sillä kyseisistä mittareista ei juuri ole kuntakohtaisia tietoja Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen, THL:n, tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetissä.

THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi on ollut jo pidempään laskeva Puumalassa (v. 2019: 116,5). Indeksillä on kuitenkin korkea, joten ennaltaehkäisevä työ ja etenkin ihmisten kunnon kohottaminen on yhä tärkeämpää. THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi oli Etelä-Savossa 112,4 ja koko Suomessa 100,0 vuonna 2019. Toimeentulotukea saa noin 1,5 % 65 vuotta täyttäneistä puumalalaisista. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä (% vastaavan ikäisestä väestöstä) on puolestaan noin 4 %. Kyseinen luku on verrokkikuntien korkein.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrässä / 1 000 asukasta on iso harppaus "ylöspäin" vuodesta 2020 vuoteen 2021 (5,6 -> 10,9). Määrä on selkeästi korkein verrokkikunnista ja esimerkiksi Ruokolahdella kyseisen indikaattorin tulos on 2,8. Myös liikennerikosten määrässä ja poliisiin tietoon tulleissa rattijuopumistapauksissa on kasvua vuodesta 2020 vuoteen 2021. Huolestuttava tulos saadaan myös indikaattoreista *Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyliseksi epäillyt / 10 000 asukasta* ja *Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä väkivaltarikoksista syyliseksi epäillyt / 10 000 asukasta*. Molemmista indikaattoreista on kasvua vuodesta 2020 vuoteen 2021. Lisäksi Puumalan tulokset ovat heikoimmat verrokkikunnista.

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikkia lääkärikäyntejä / 1 000 asukasta tarkasteltaessa havaitaan lääkärikäyntien laskeneen noin 30 käynnillä vuodesta 2020 vuoteen 2021. Käyntejä on kuitenkin reippaanlaisesti useaan verrokkikuntaan nähden. Sairauspäivärahaa saaneiden osuudessa on pientä nousua vuodesta 2020 vuoteen 2021. Sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot, kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot että vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa

hoidetut potilaat / 10 000 asukasta kohden ovat vähentyneet selkeästi vuodesta 2020 vuoteen 2021.

Huolestuttava tulos tulee myös alkoholin myyntitilastojen tarkastelusta. Jos Suomessa myytiin vuonna 2021 alkoholia (100 %) keskimäärin 8,5 litraa jokaista 18 vuotta täyttänyttä kohden, niin Puumalassa vastaava luku oli 18,7 litraa. Toki paikkakunnan vapaa-ajan asukkaiden runsas määrä näkyy tilastoissa, mutta ehkäisevän päihdetyön merkitys on kuitenkin tärkeää muun muassa tulevaisuuden terveiden elinvuosien näkökulmasta.

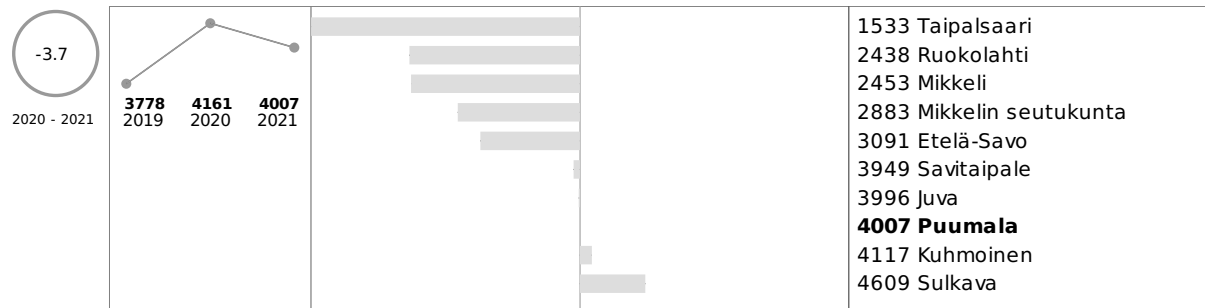
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Vuosikate, euroa / asukas

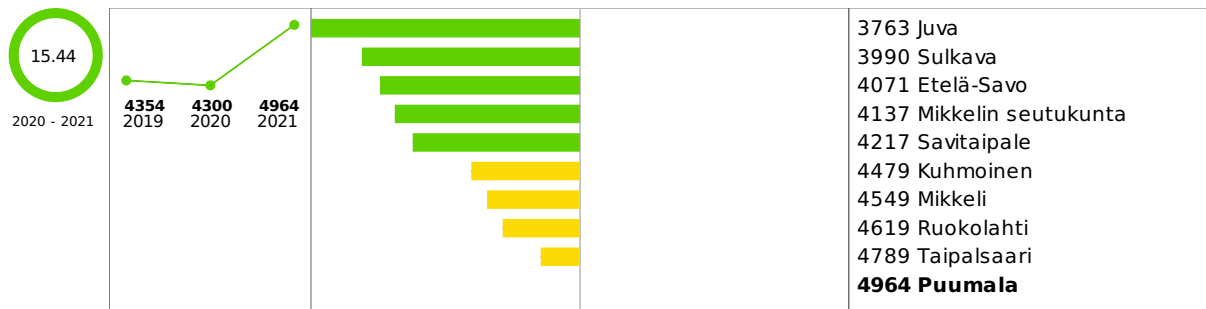
Vuosikate, % poistoista

Lainakanta 31.12., euroa / asukas

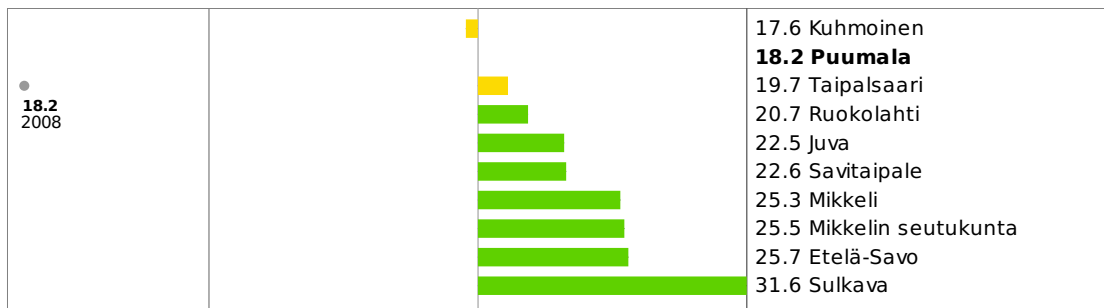

Verotulot, euroa / asukas

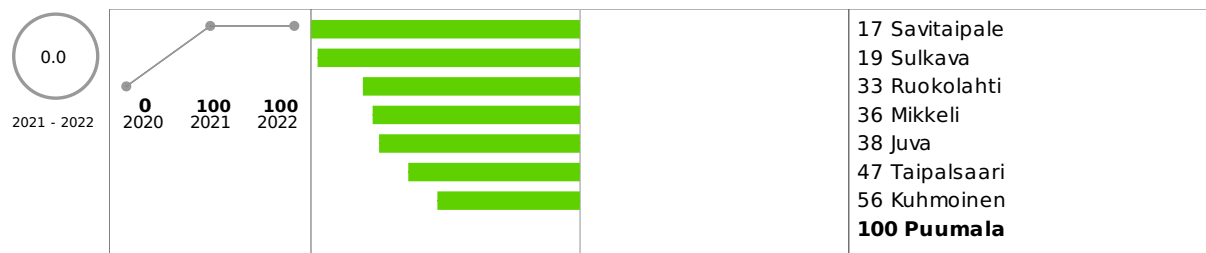

HYTE-kerroin

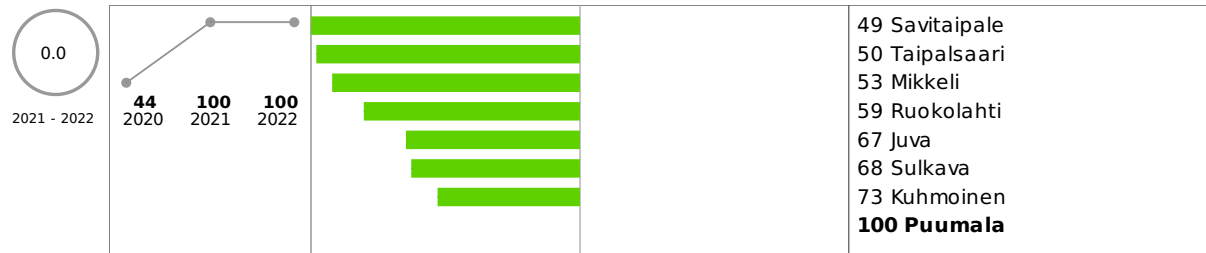
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

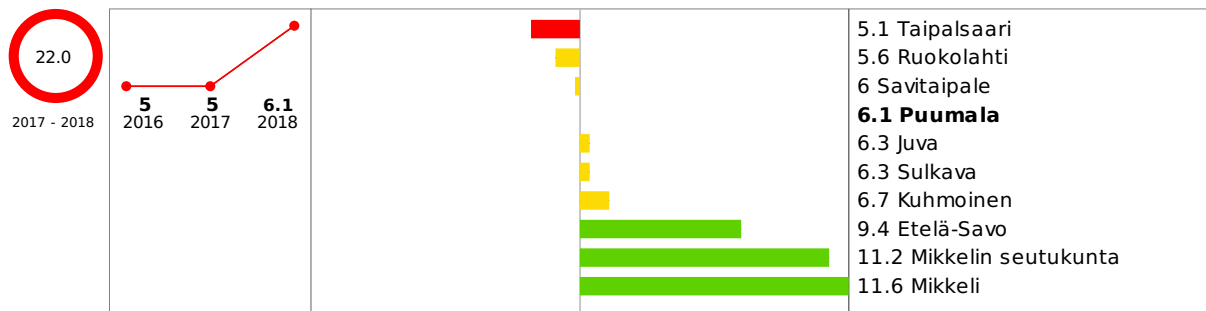
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

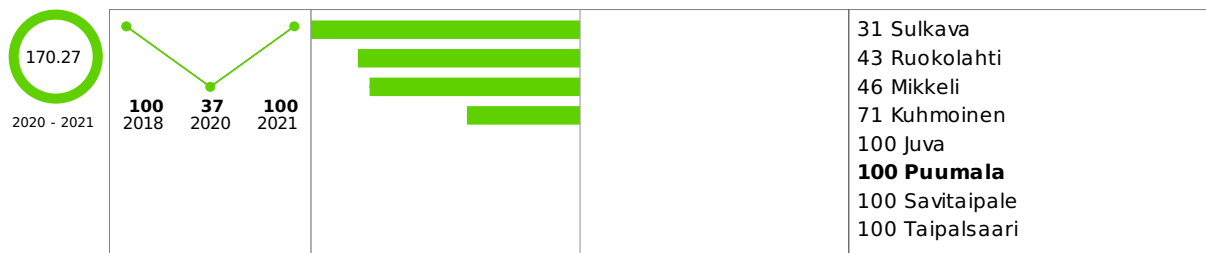
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

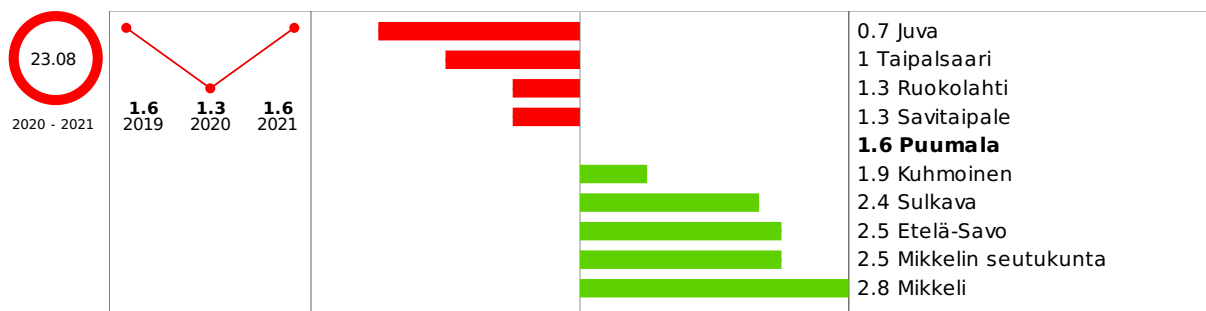
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

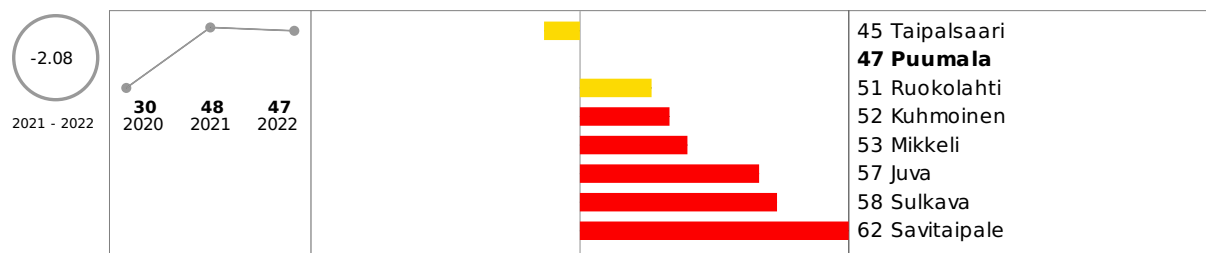
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

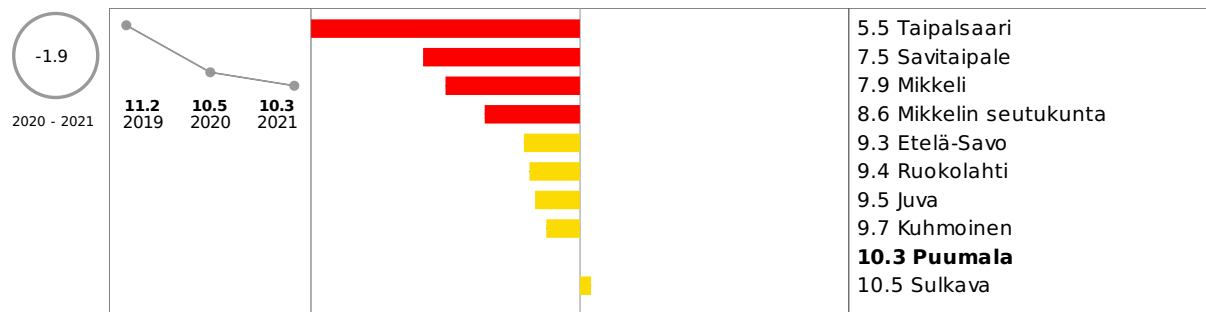
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

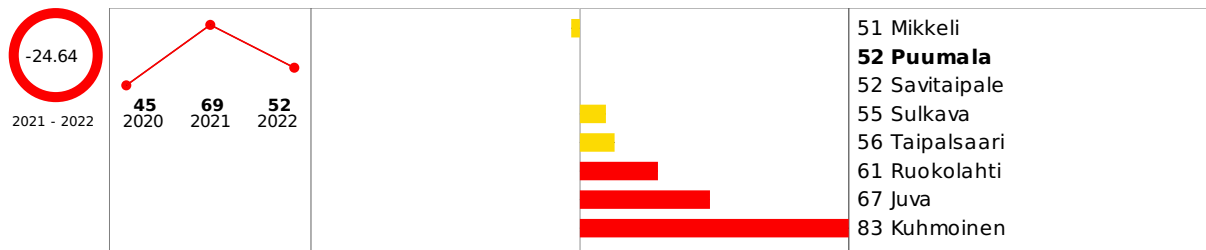
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

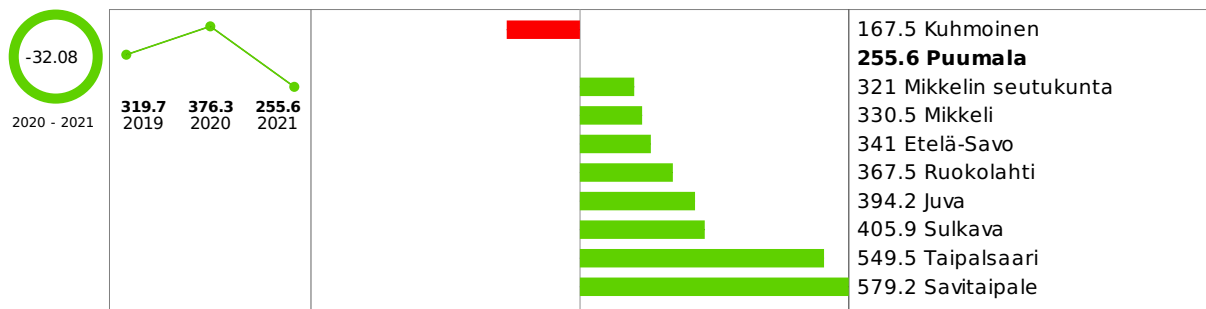
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

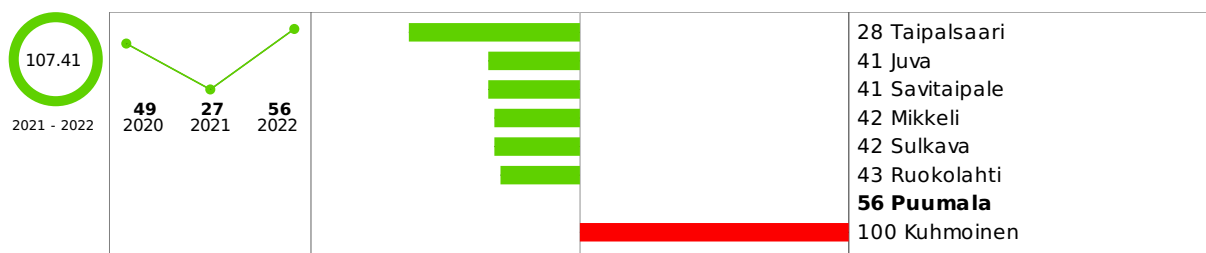
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

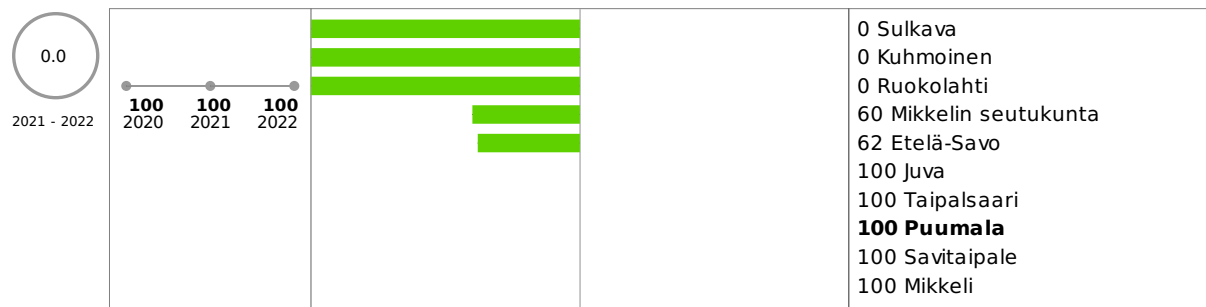
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

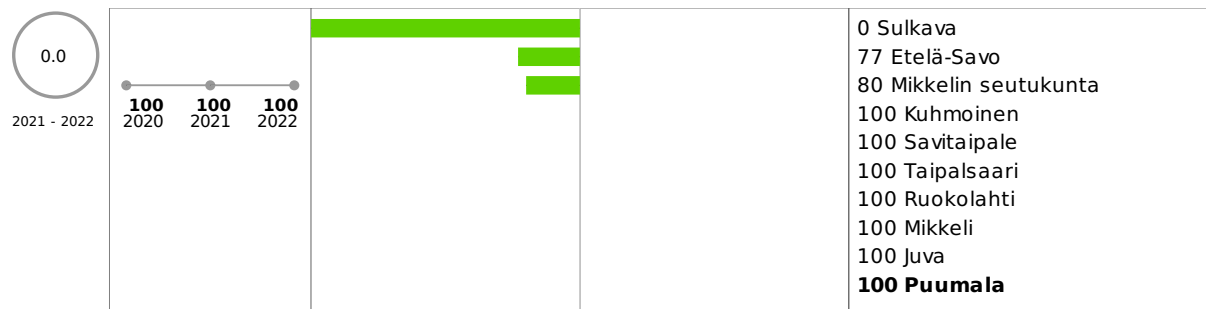
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

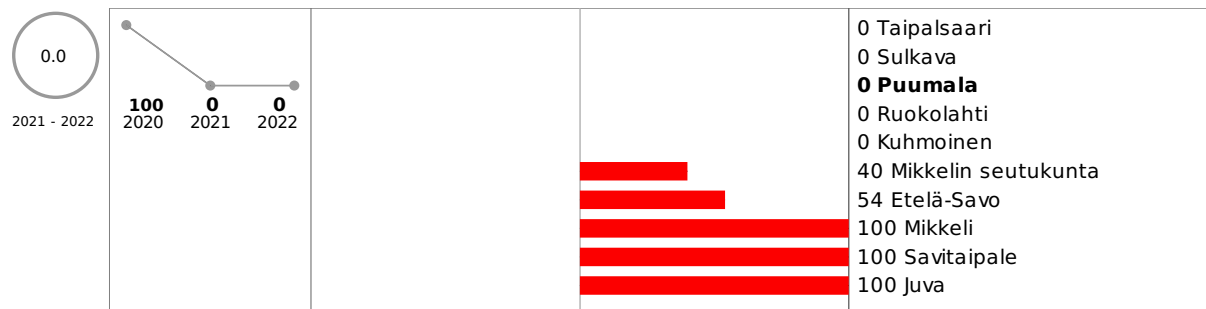
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

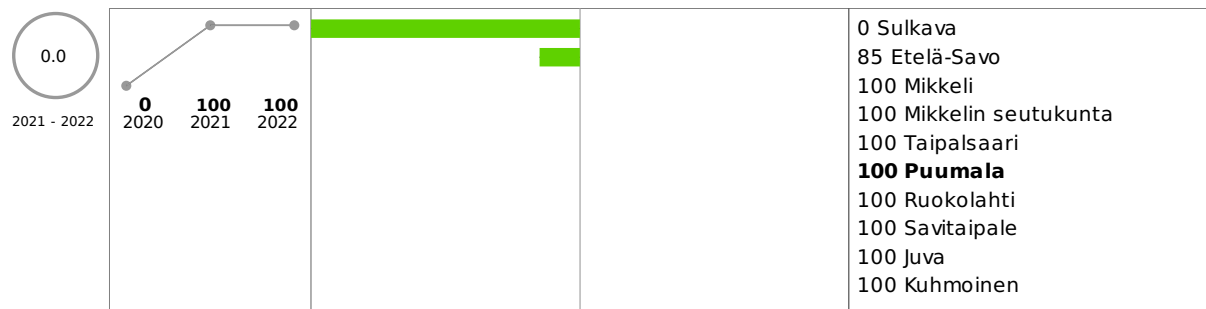
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

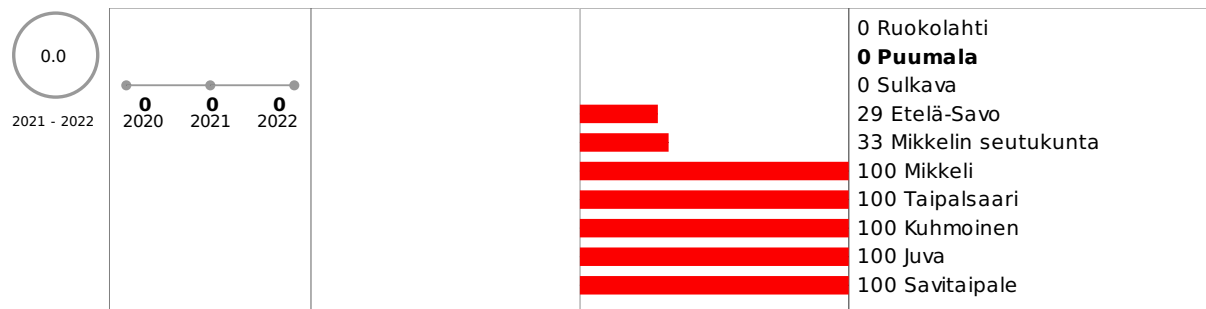
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

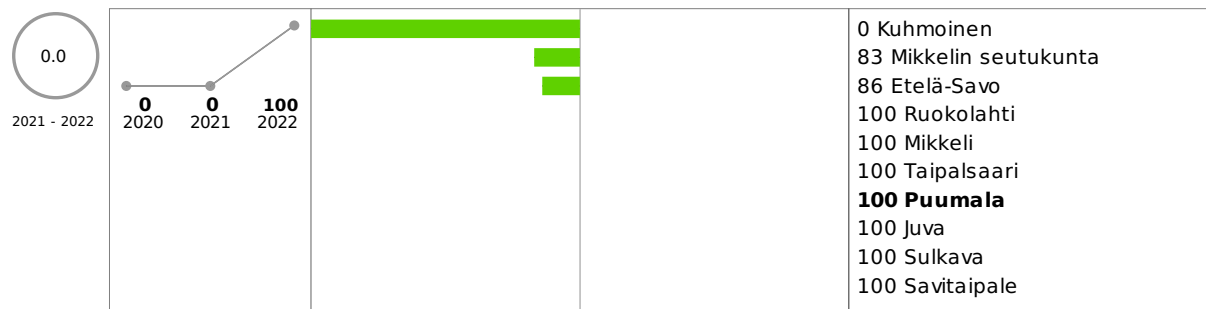
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

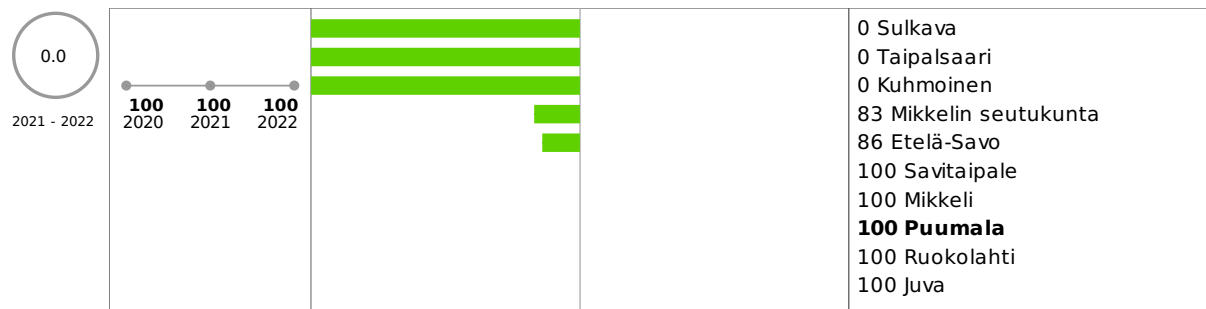
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

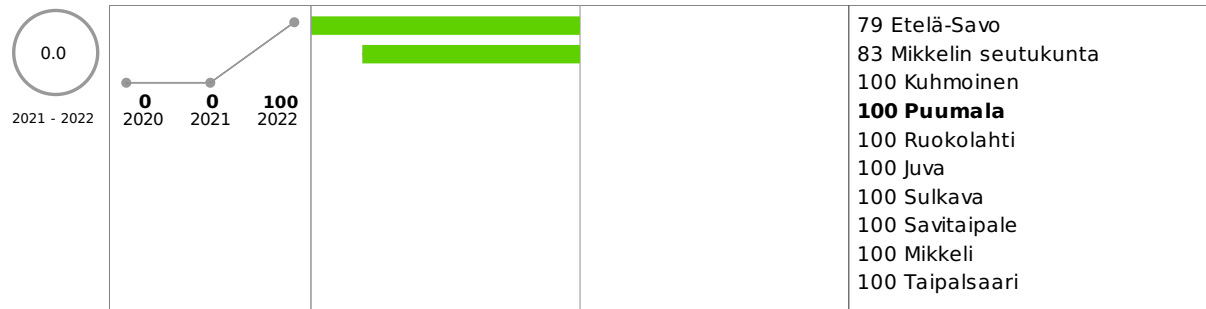
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

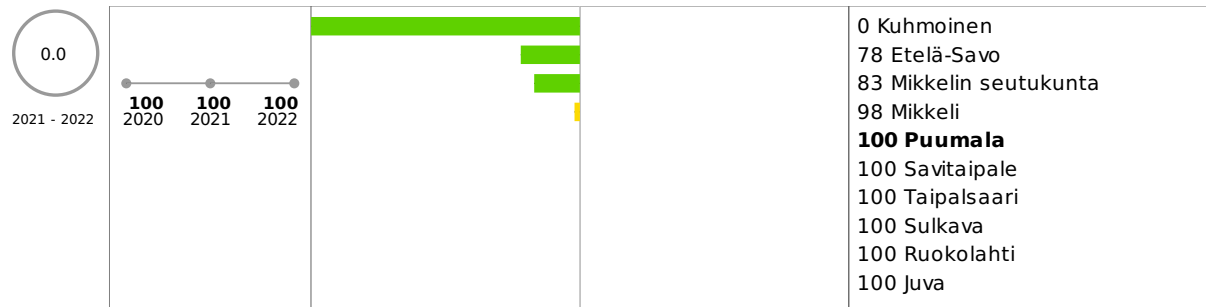
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

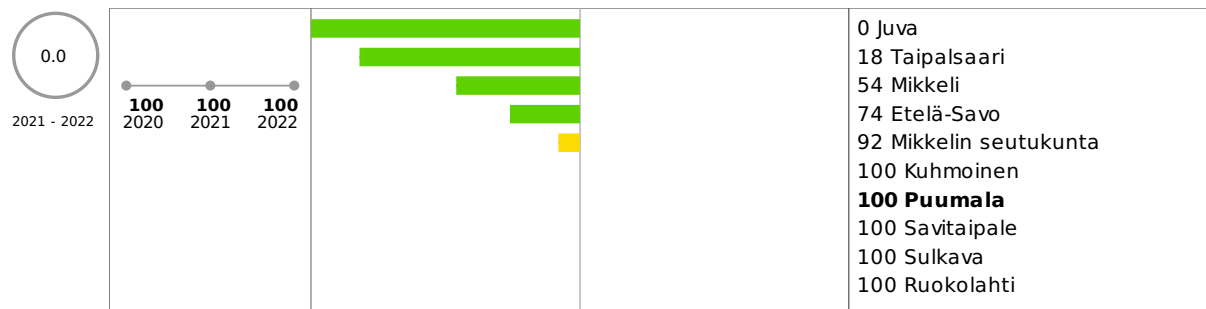
Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

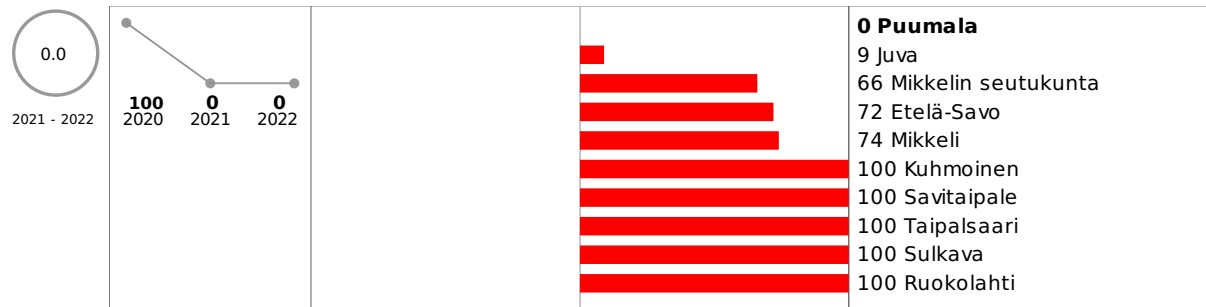
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

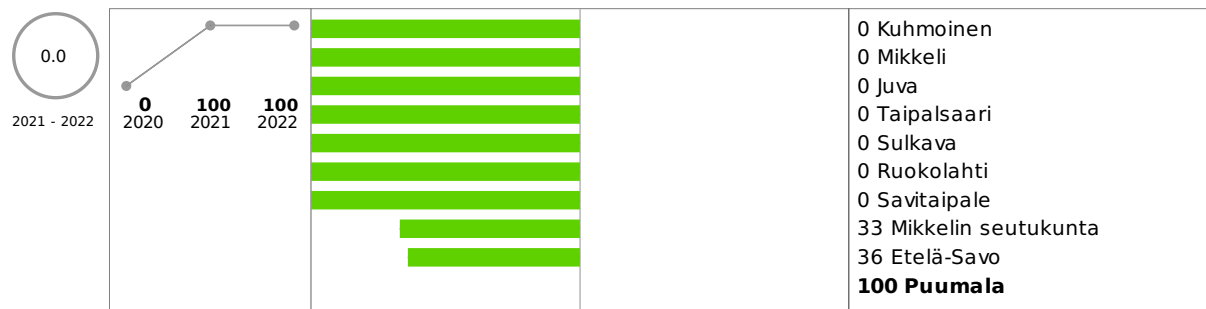
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

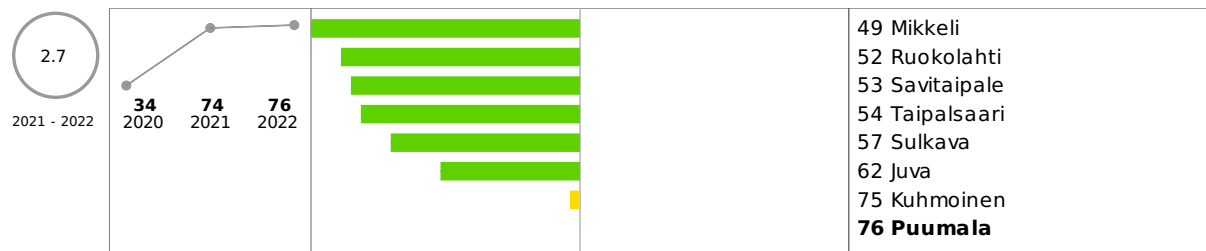
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

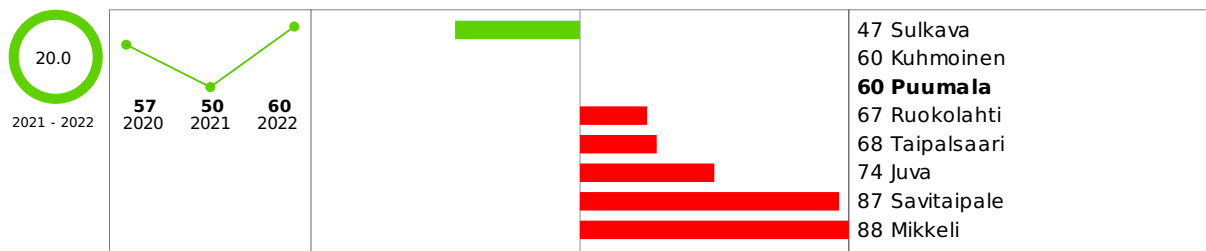
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

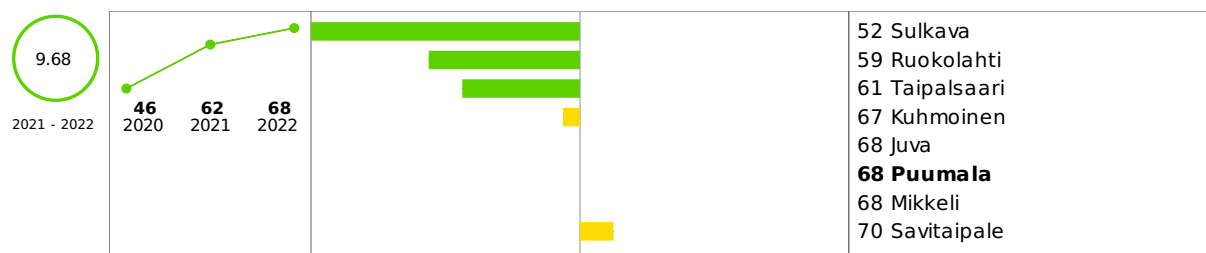
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

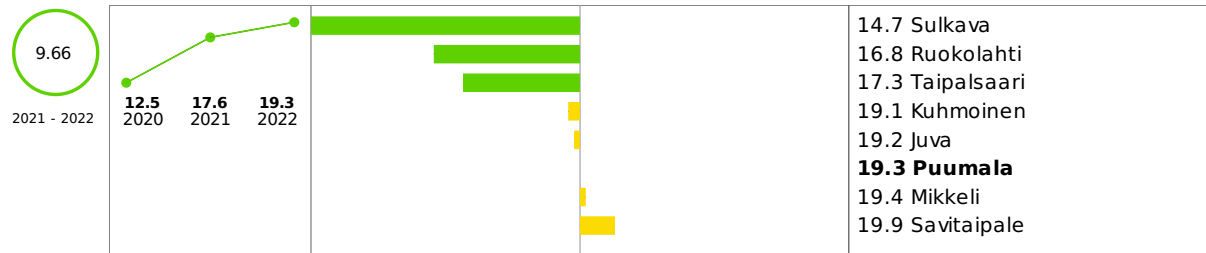

HYTE-kerroin, 0 - 100

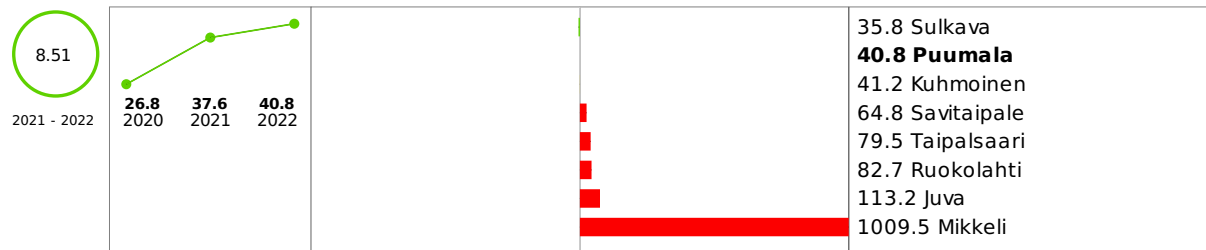

HYTE-kerroin euroa / asukas

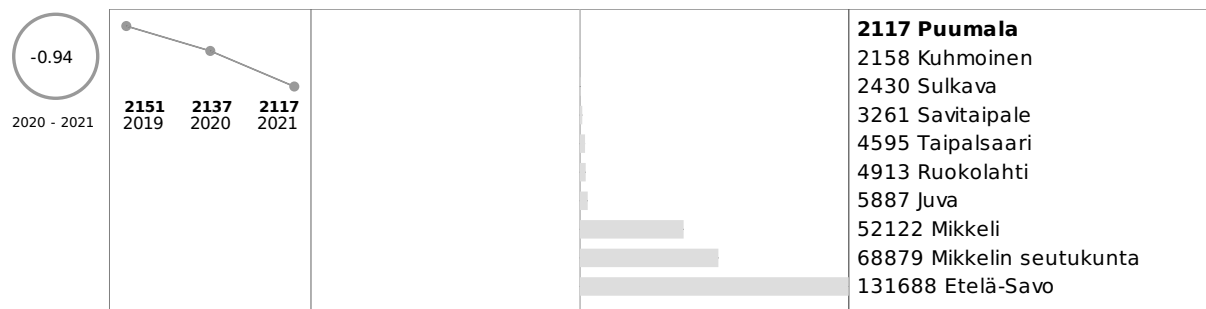

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

Väestö

Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

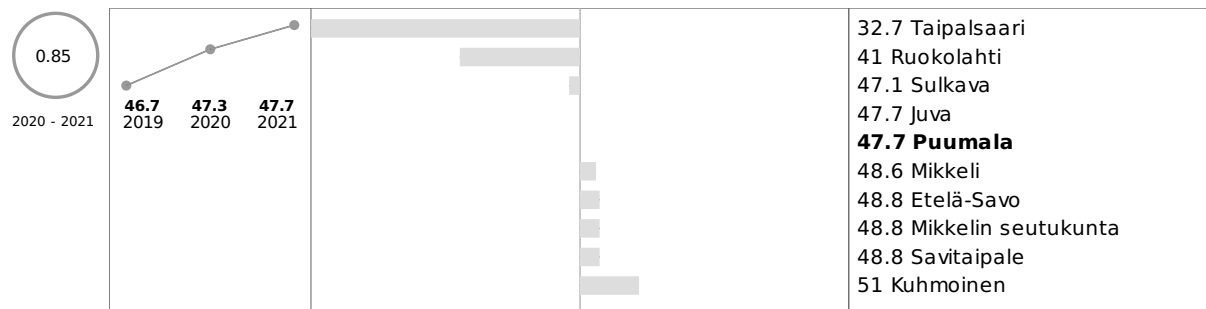
Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

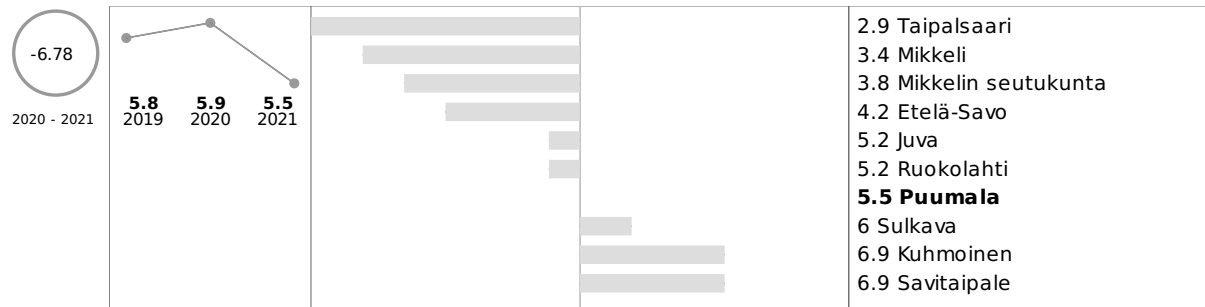
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

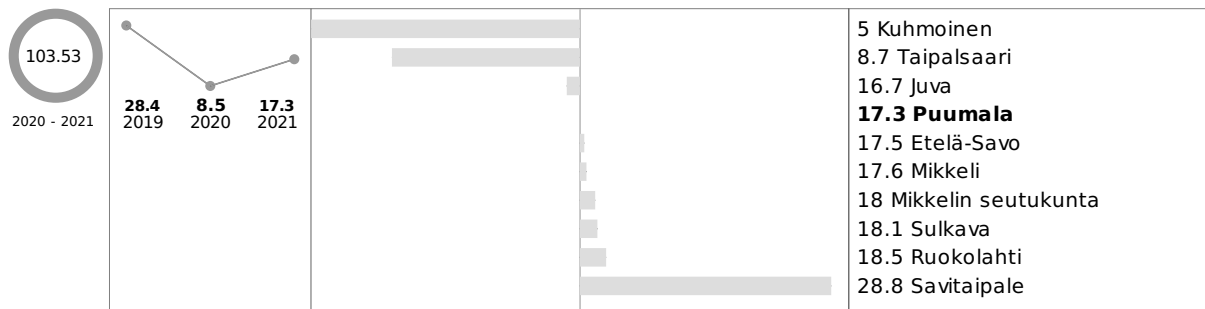
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

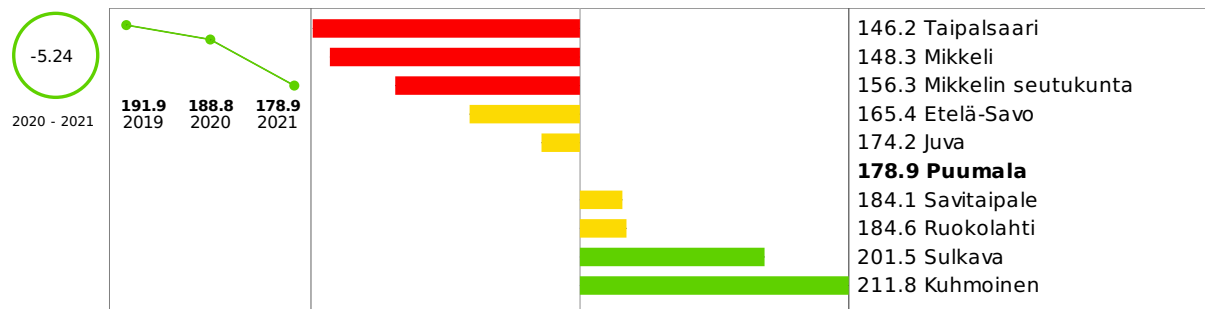
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

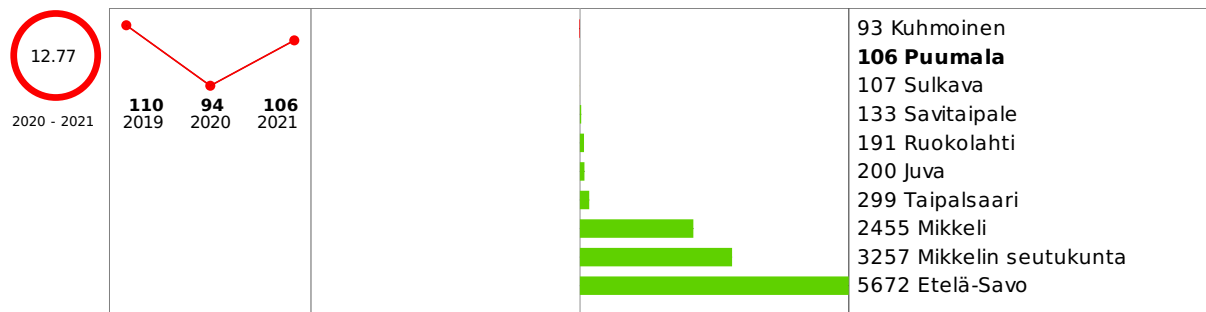
Avioeroja 25 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä naimisissa olevaa

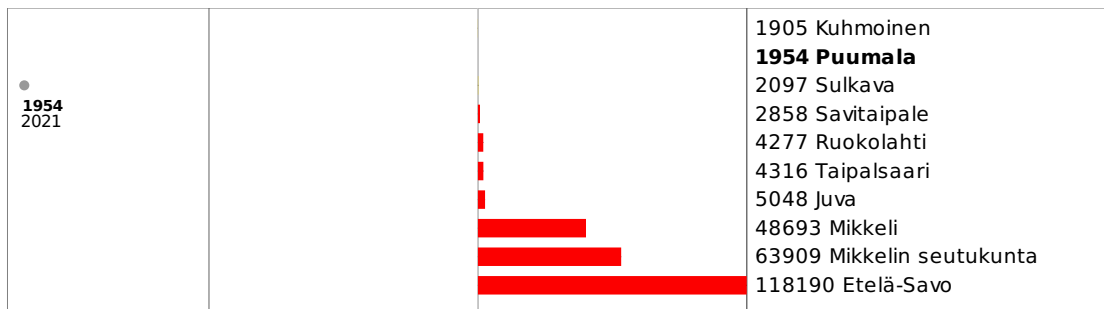
Taloudellinen huoltosuhde (vuosi 2020 ennakkotieto)

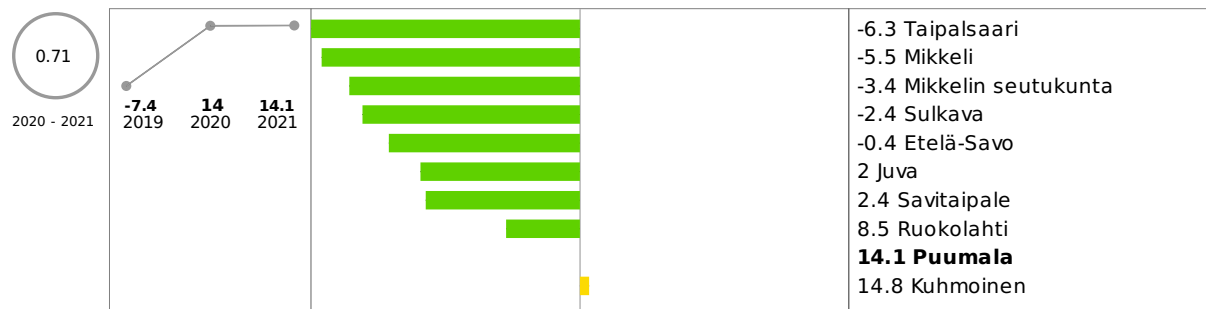
Lähtömuuttajat, lkm

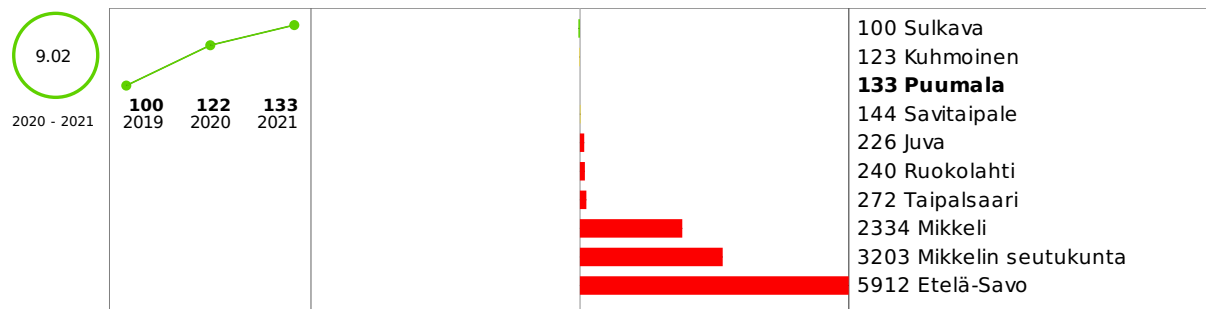
Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

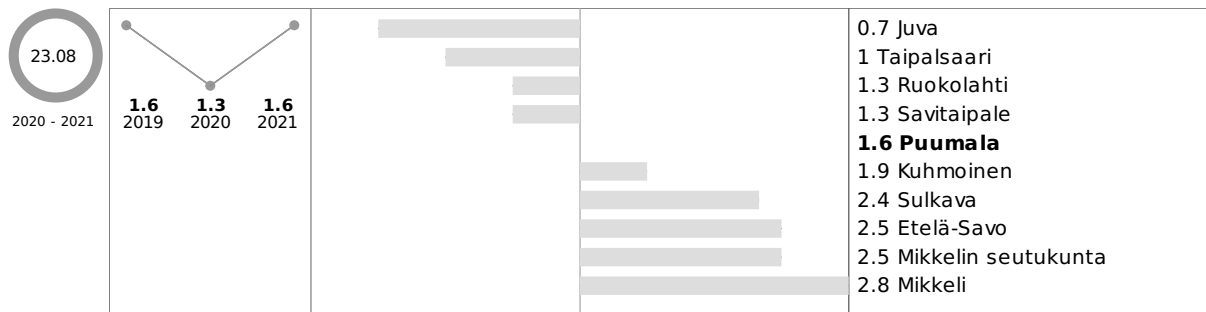
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

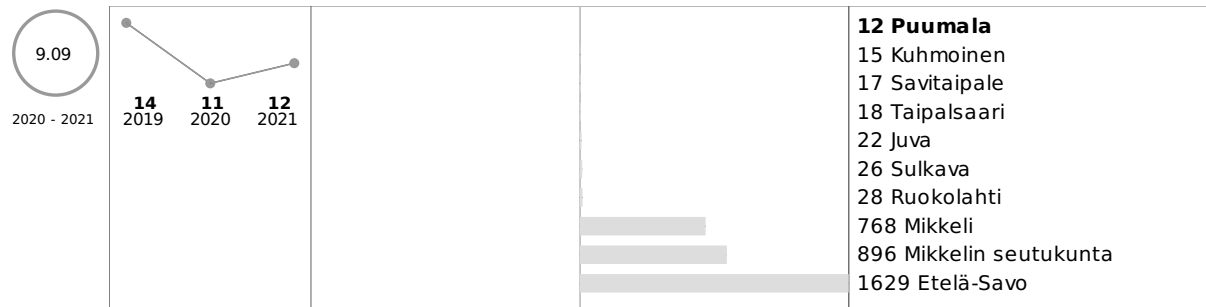
Tulomuuttajat, lkm

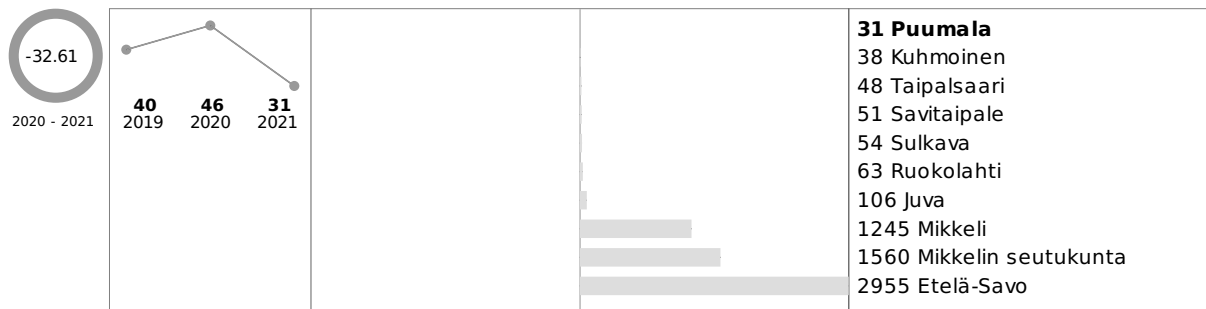
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet kotitaloudet vuoden aikana

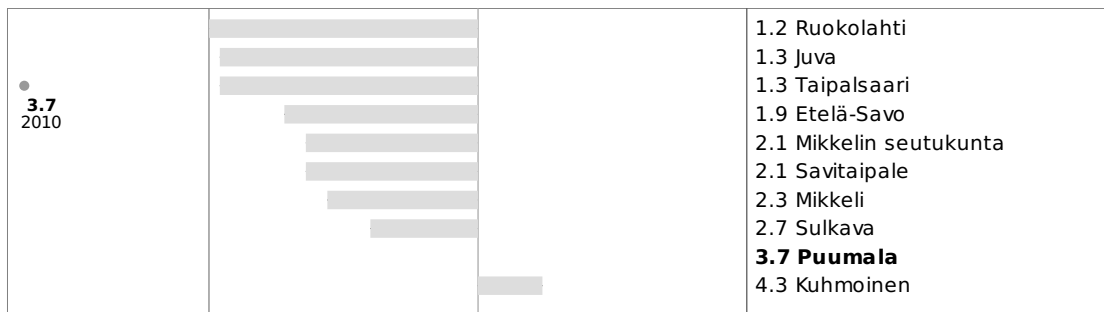
Toimeentulotukea lyhytaikaisesti saaneet kotitaloudet vuoden aikana

Ehkäisevää toimeentulotukea vuoden aikana saaneet kotitaloudet

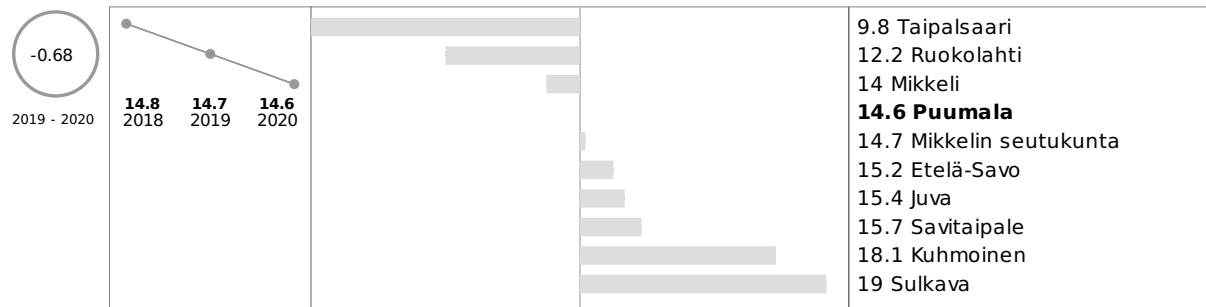

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

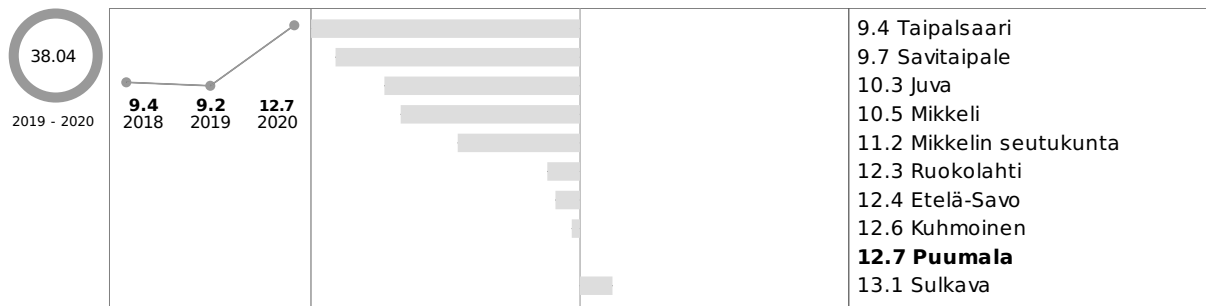

Elinvoima

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

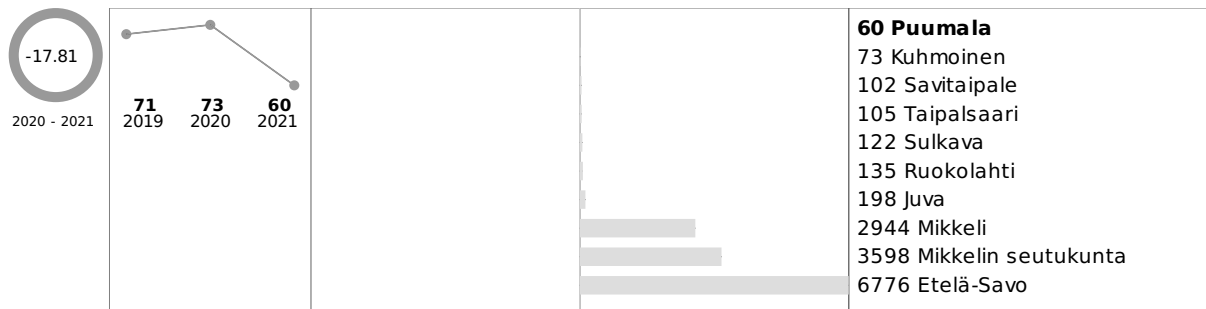
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

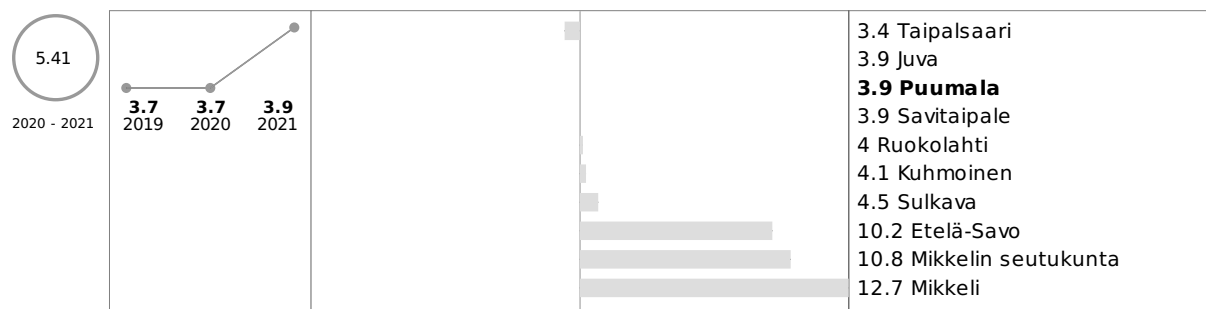
Työttömät, % työvoimasta

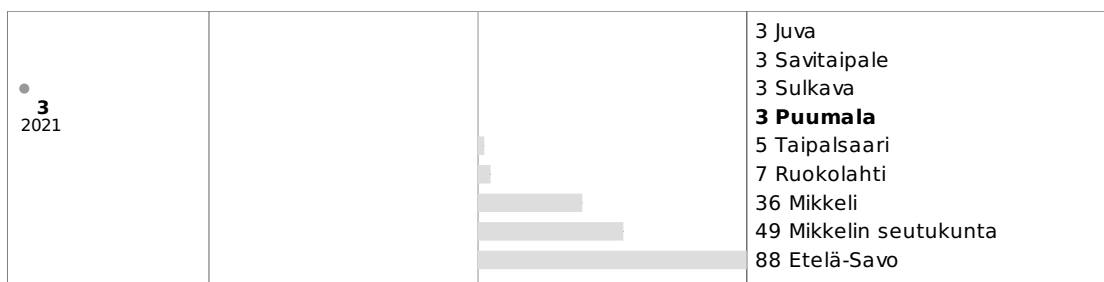
Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä

Yleistä asumistukea saaneet yhteensä, % asuntokunnista

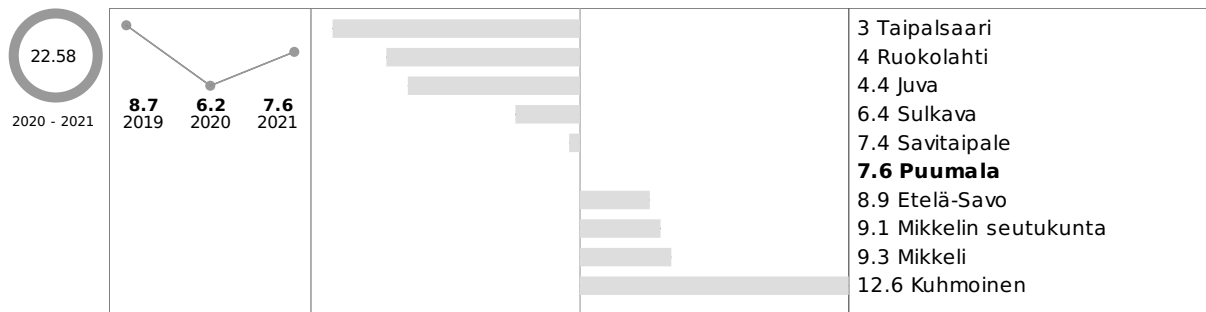

Jätetyt velkajärjestelyhakemukset, lkm

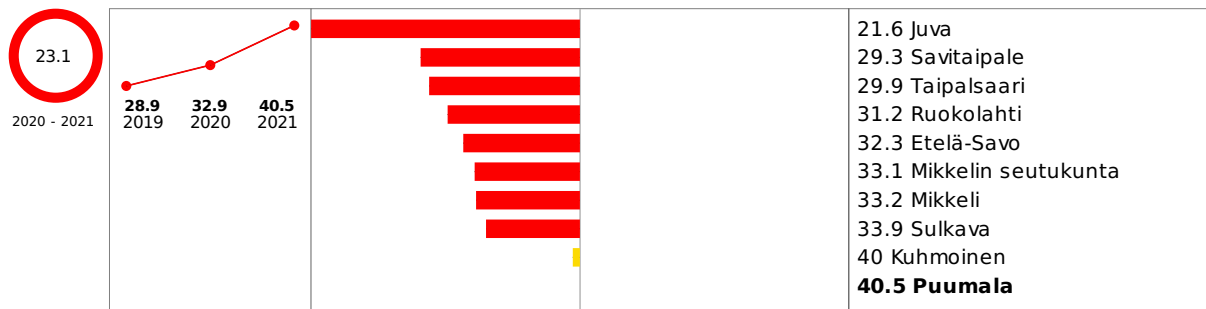
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

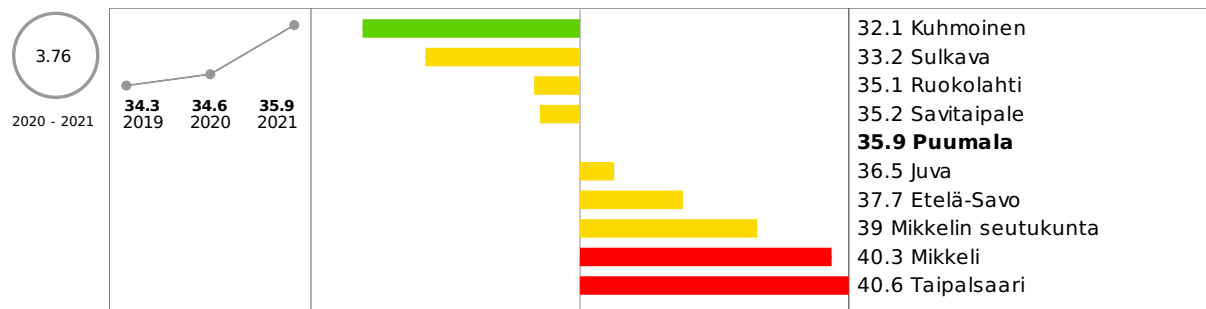
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

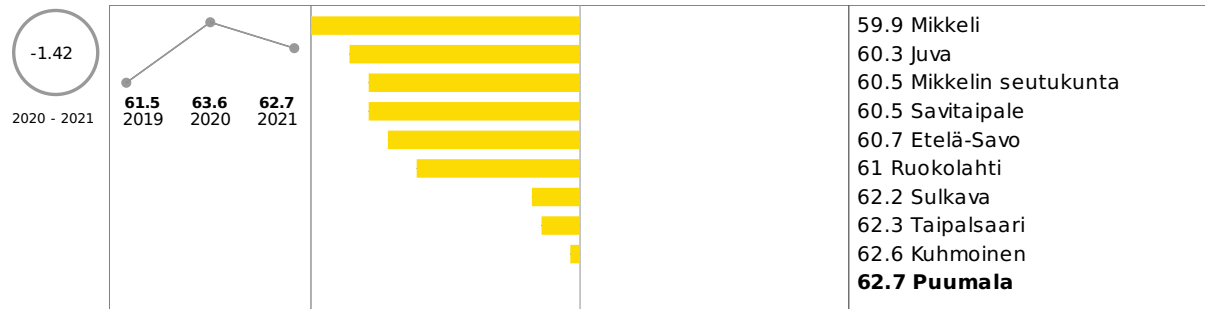
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

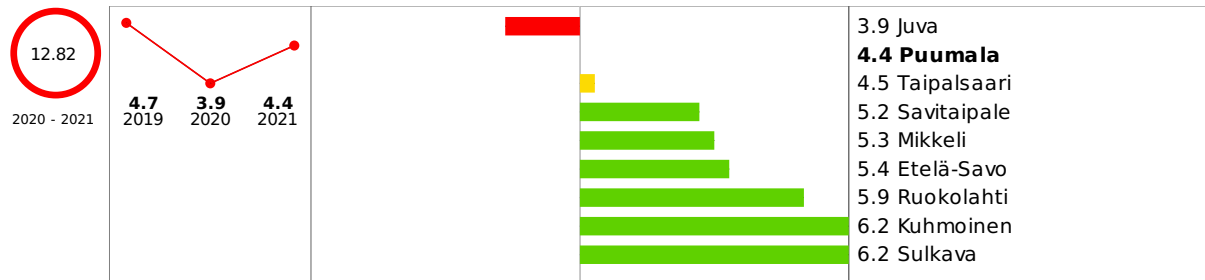
Työlliset, % väestöstä (vuosi 2020 ennakkotieto)

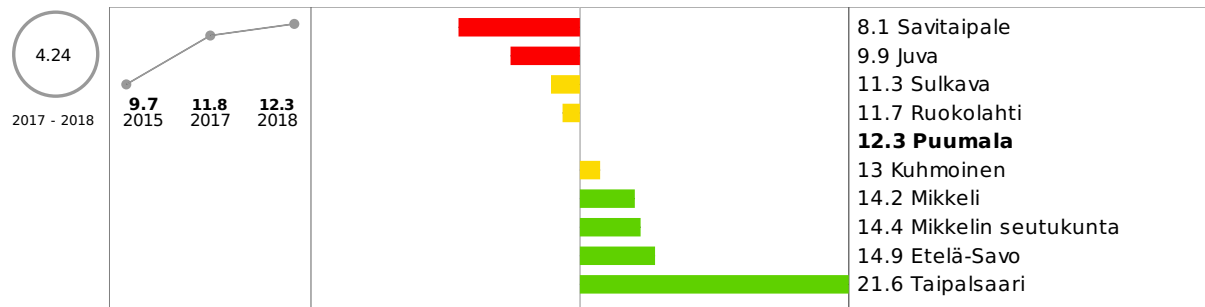
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

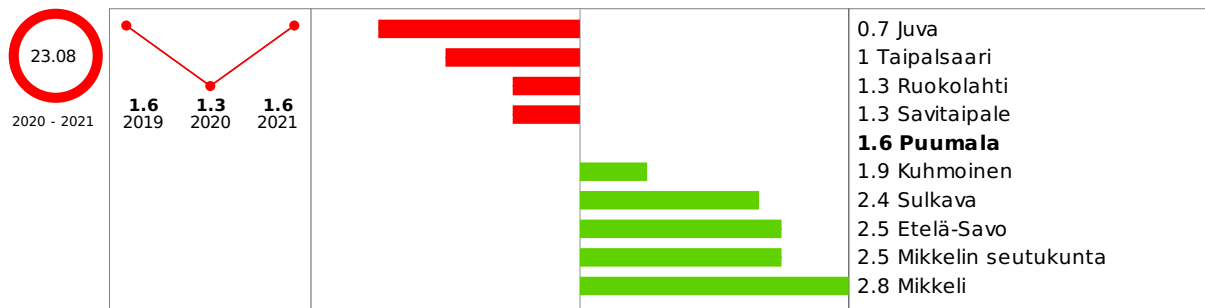
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

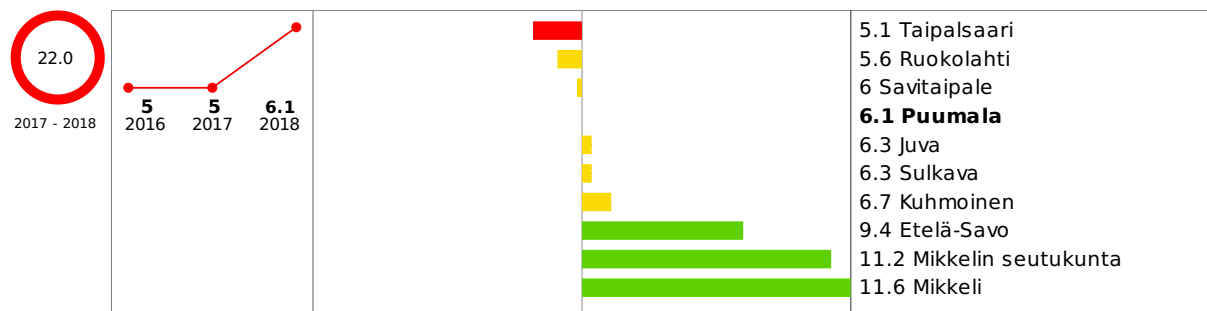
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaista työvoimasta

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

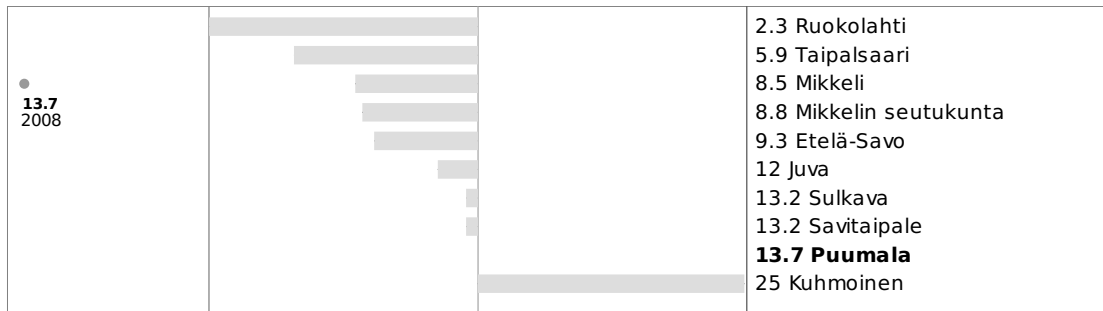
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

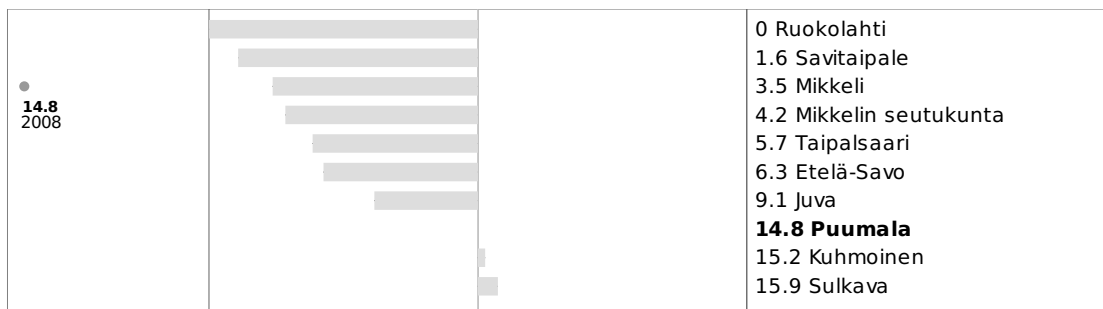
LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

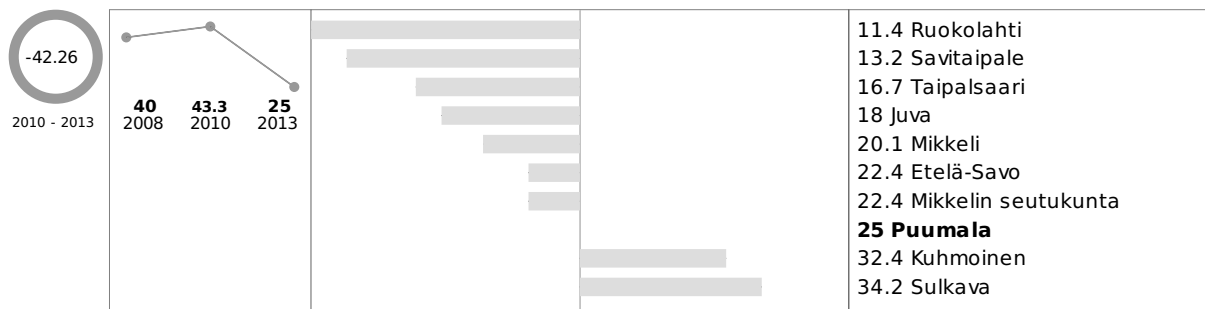
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

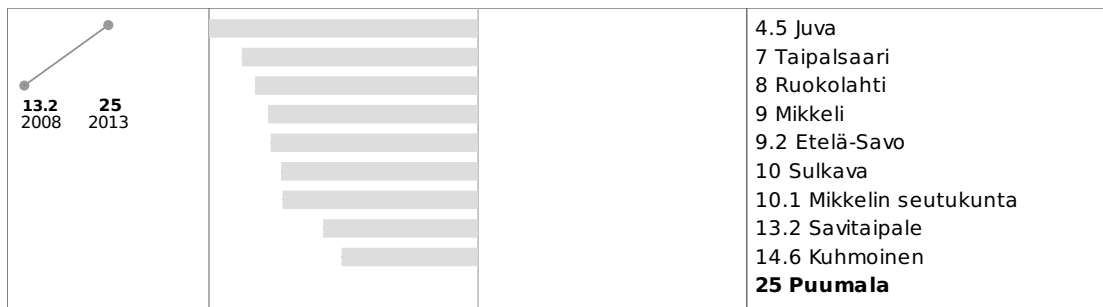
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

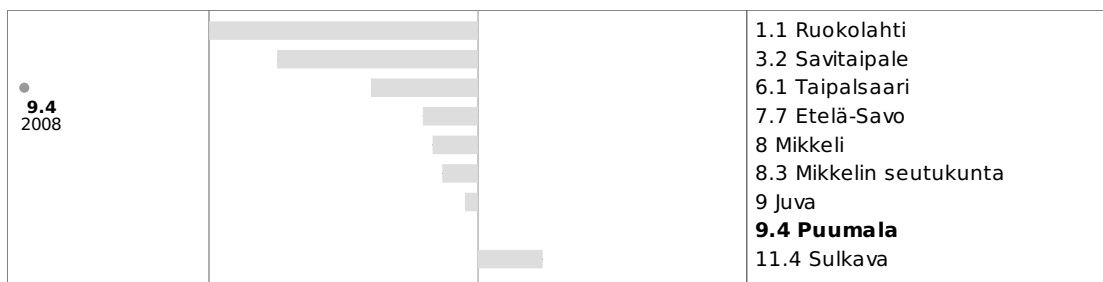
Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

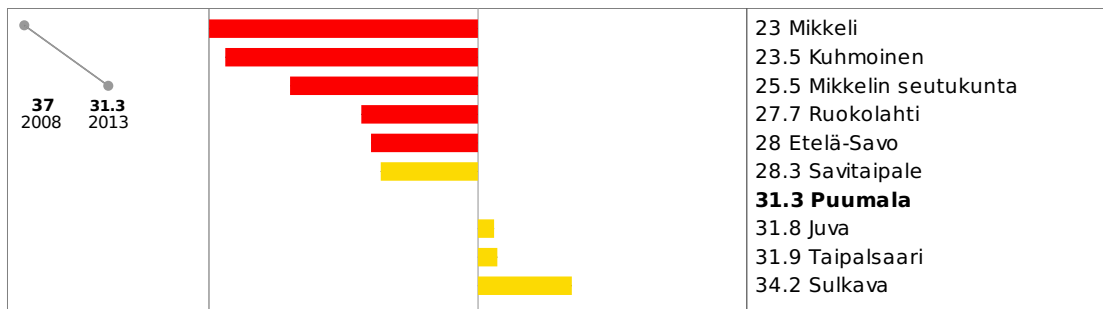
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

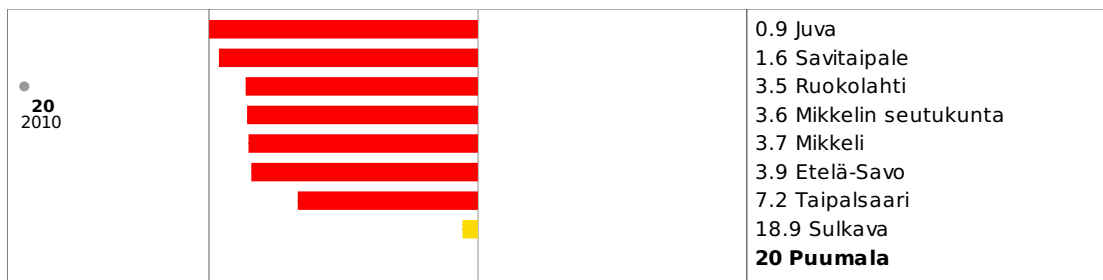
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

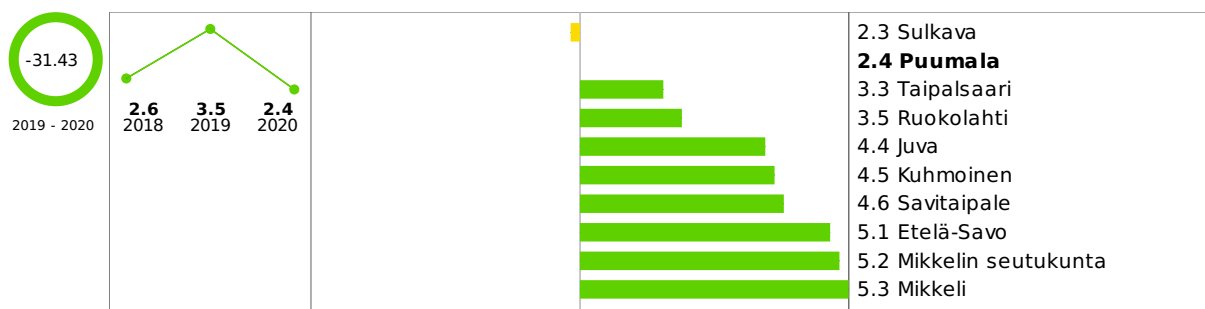
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

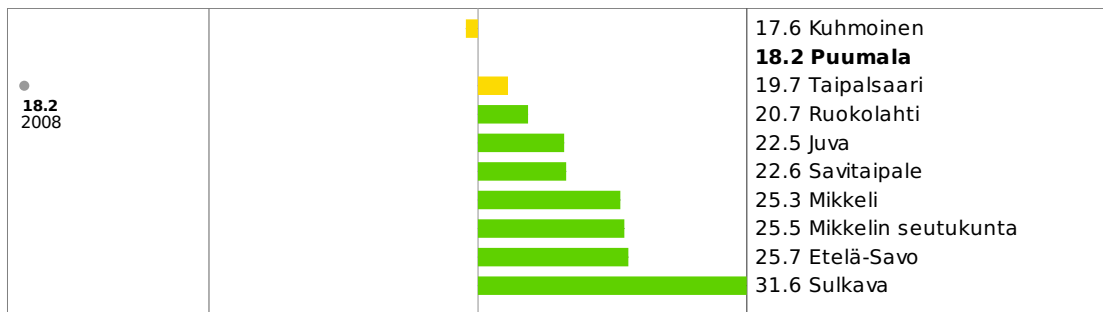
Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Eryiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

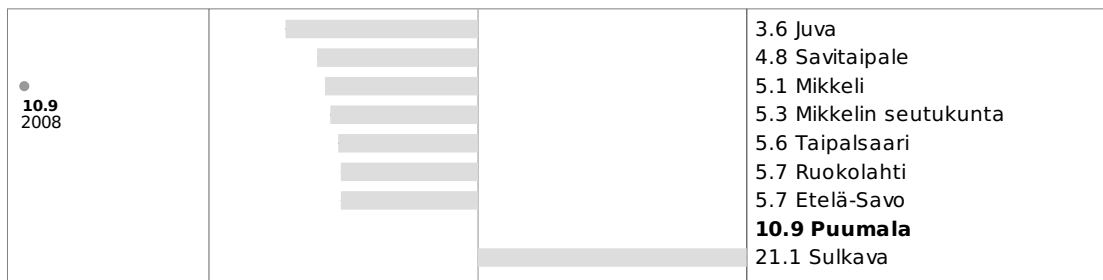

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

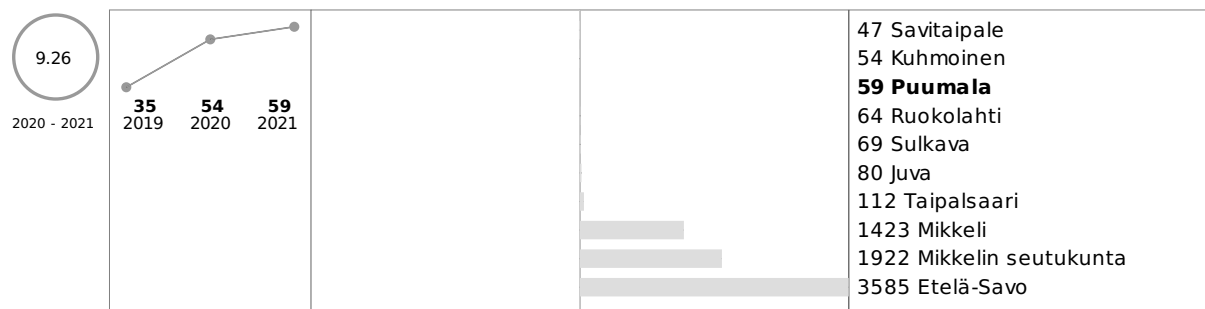
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

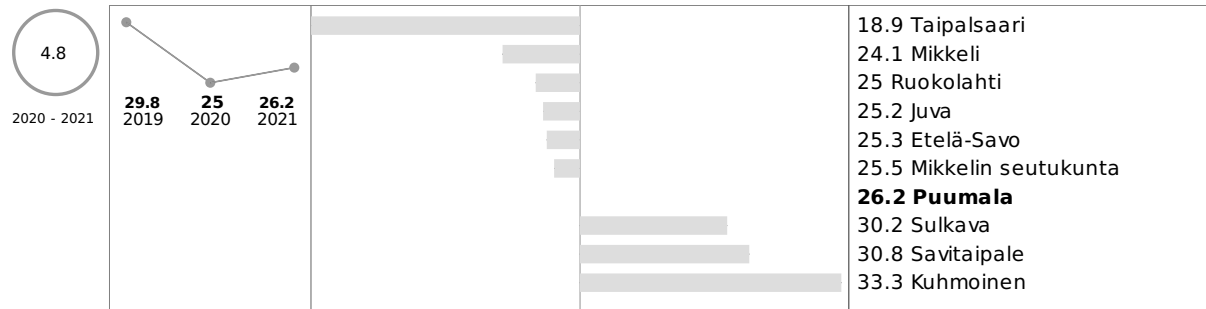
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

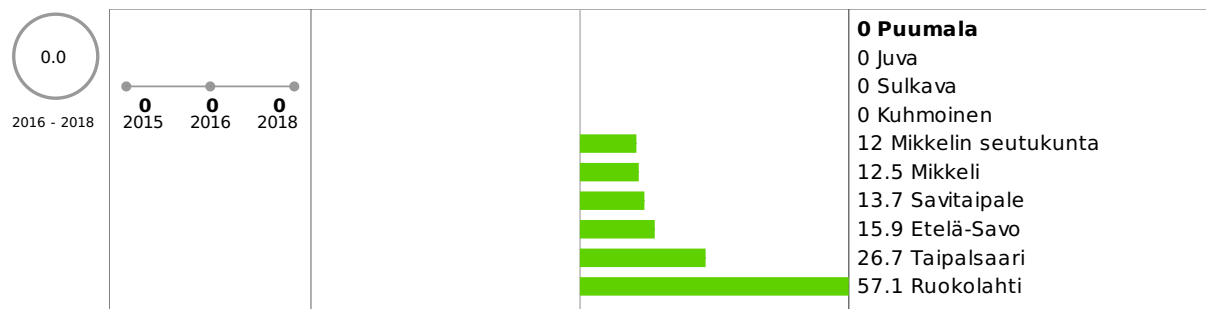
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

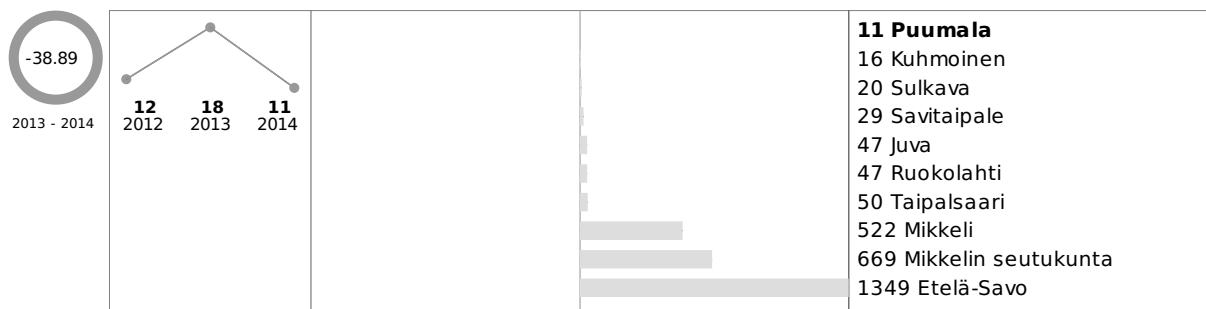

Rikoksista syylliseksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

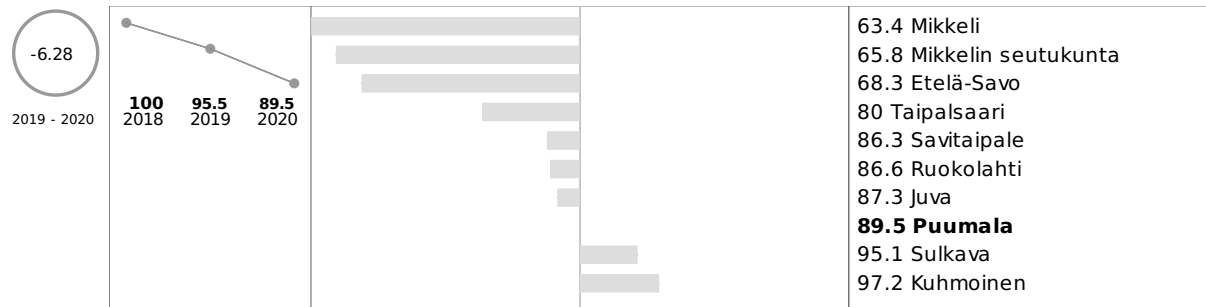

Varhaiskasvatus

Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

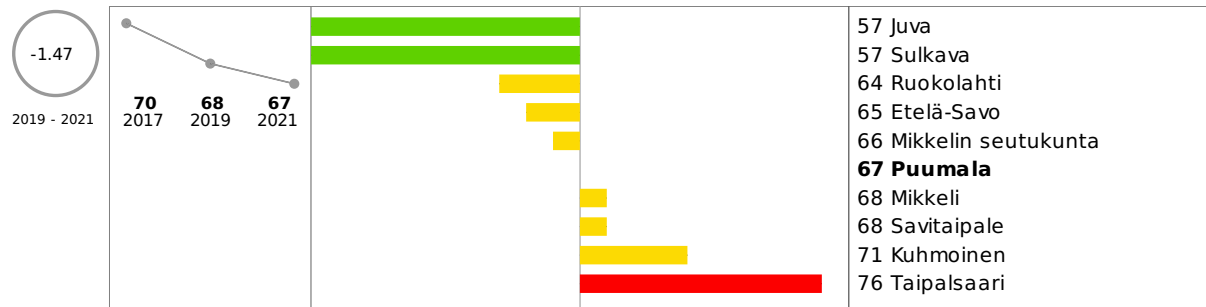

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

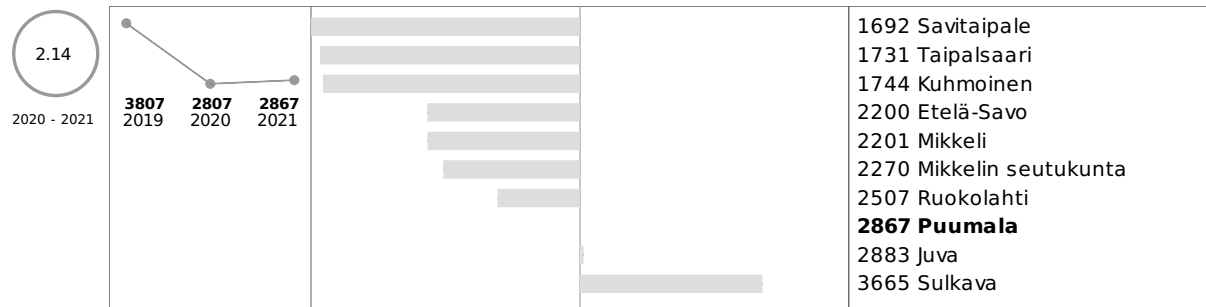

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

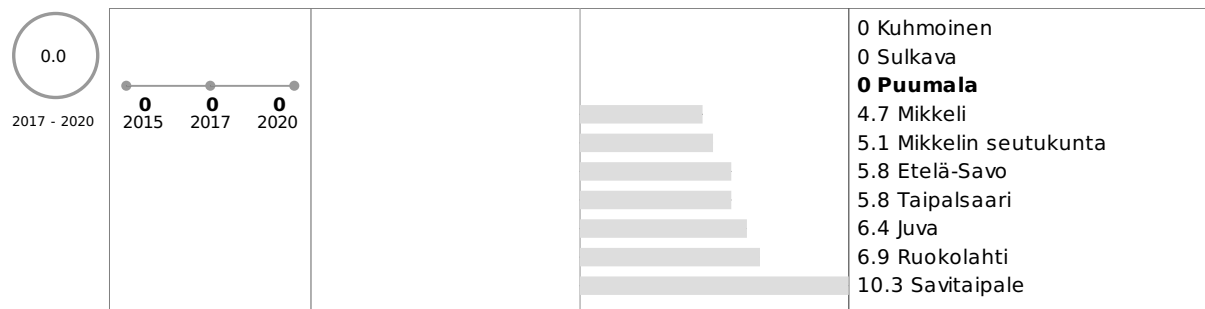

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

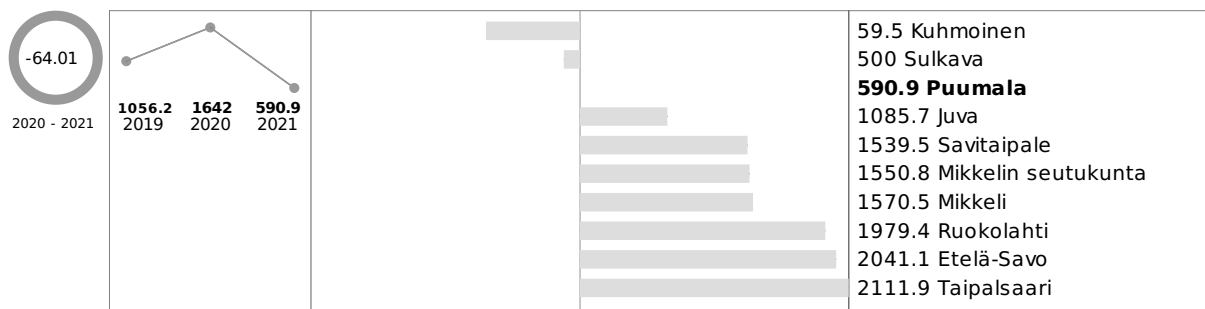
Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

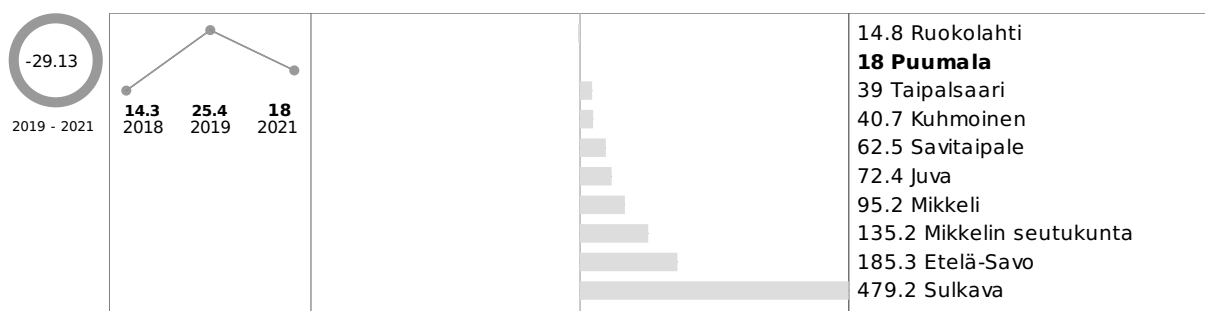
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

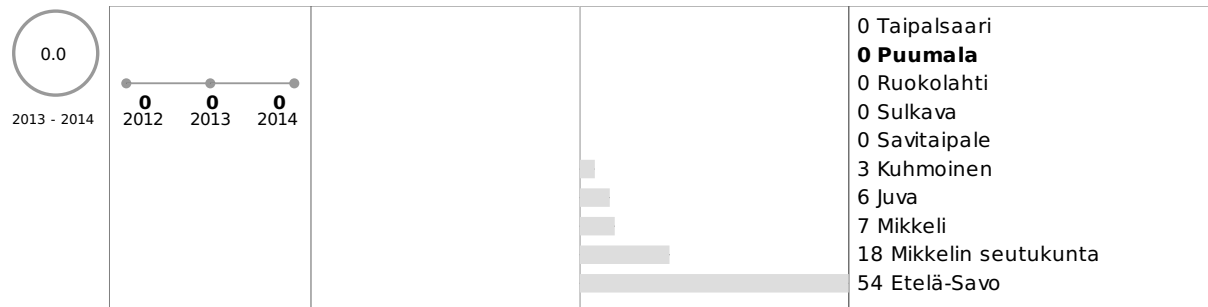
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

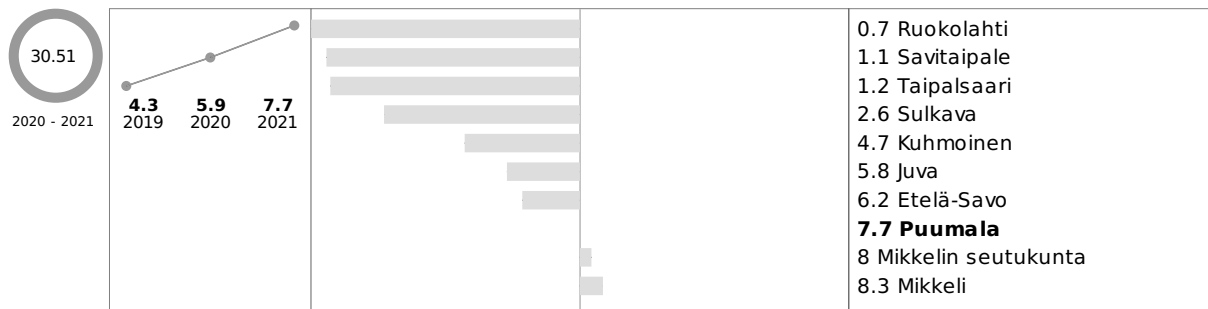
Ensikodeissa vuoden aikana hoidossa olleet lapset, nuoret ja perheenjäsenet, kunnan kustantamat palvelut

Turvakodeissa vuoden aikana hoidossa olleet lapset, nuoret ja perheenjäsenet, kunnan kustantamat palvelut (-2014)

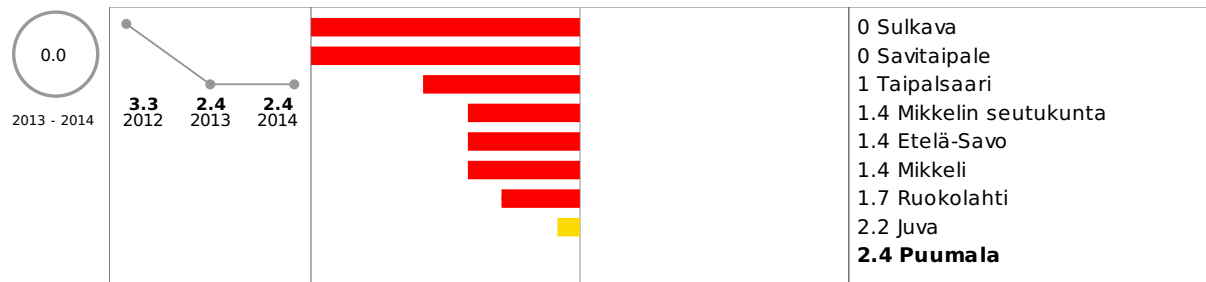
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

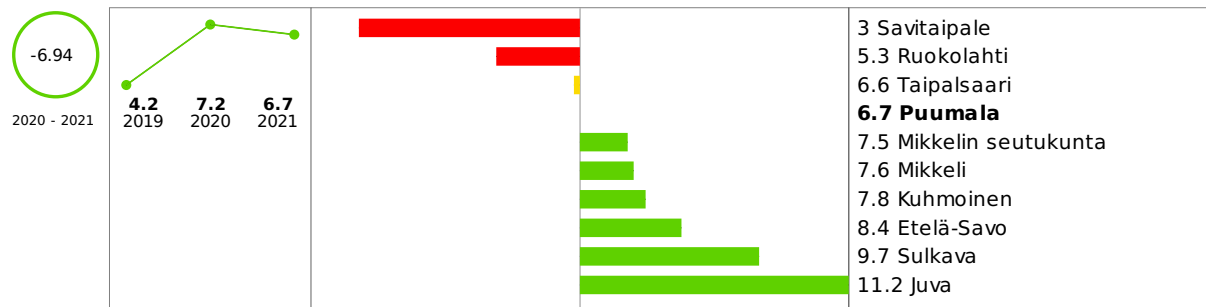
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

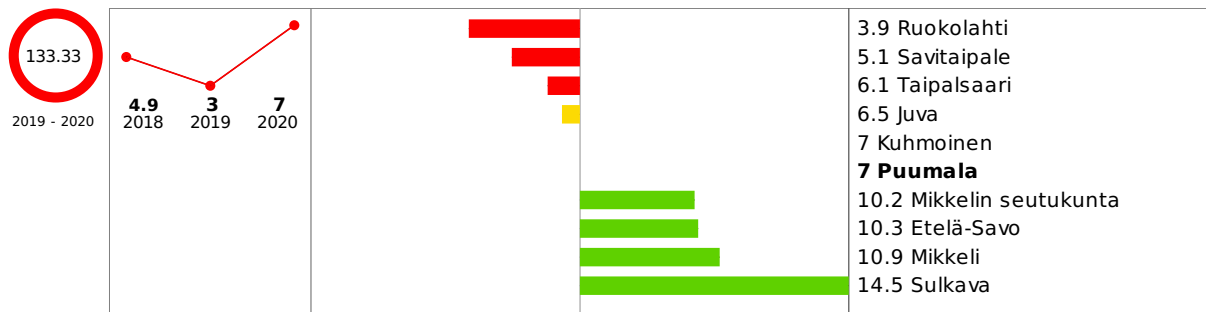

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

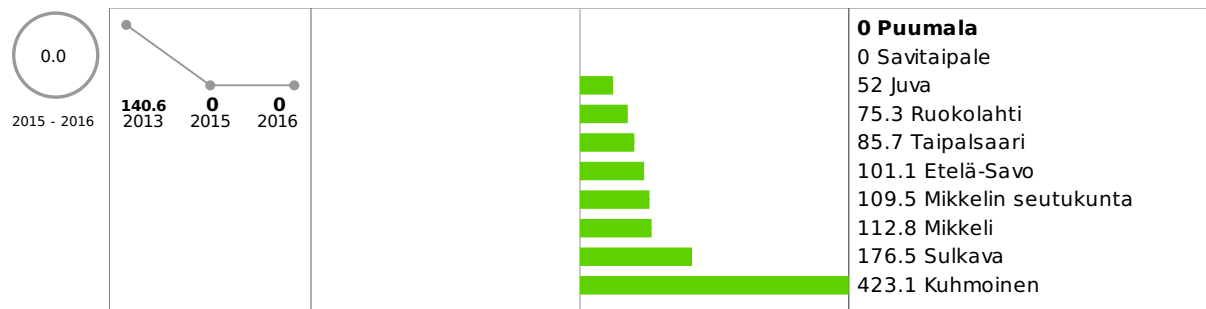
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

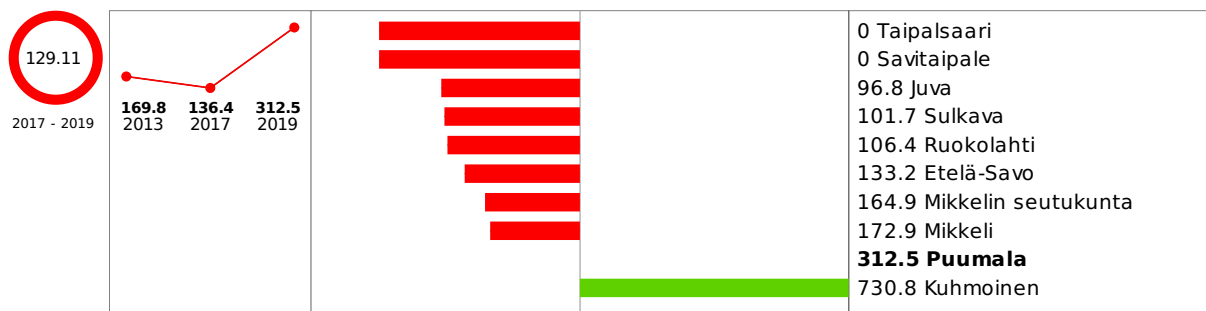
Aloikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

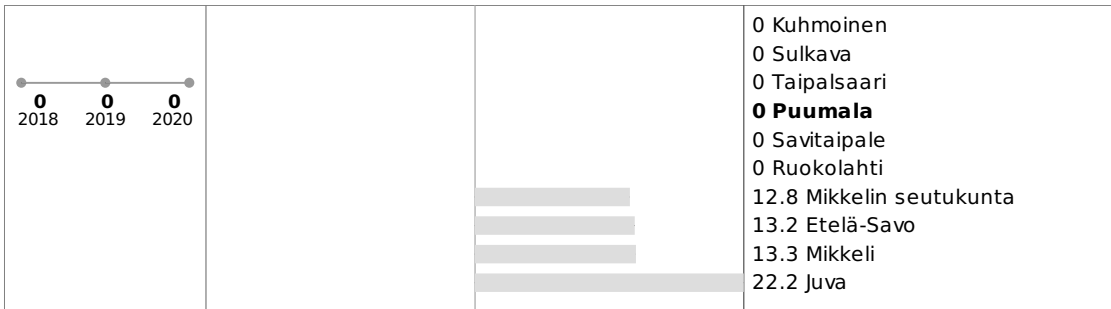
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

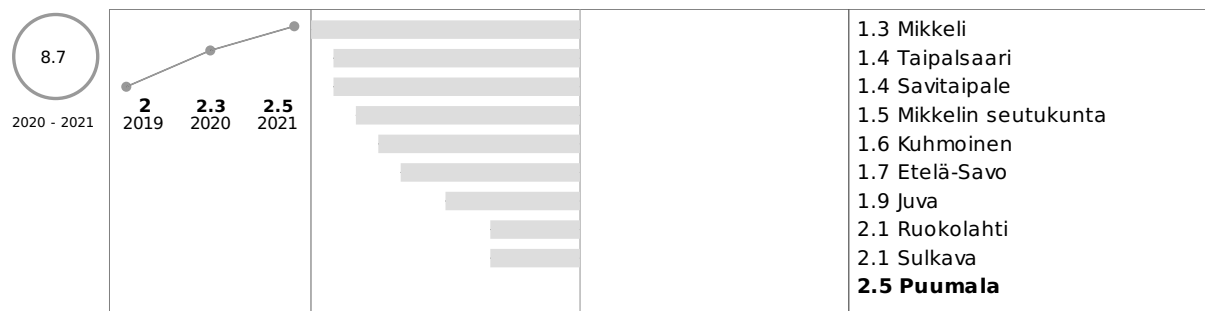
2019 - 2020

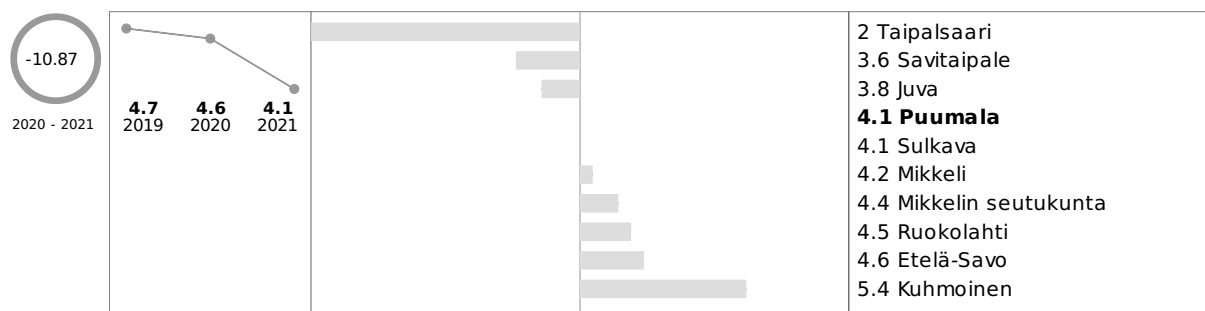
TYÖIKÄISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

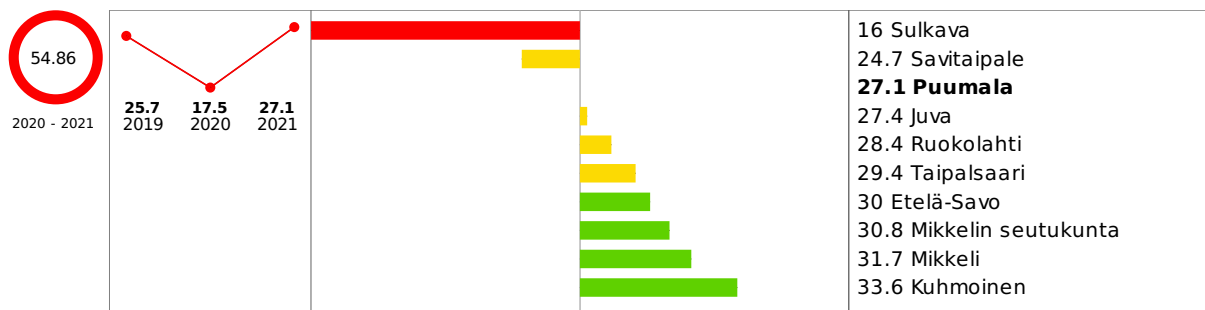
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

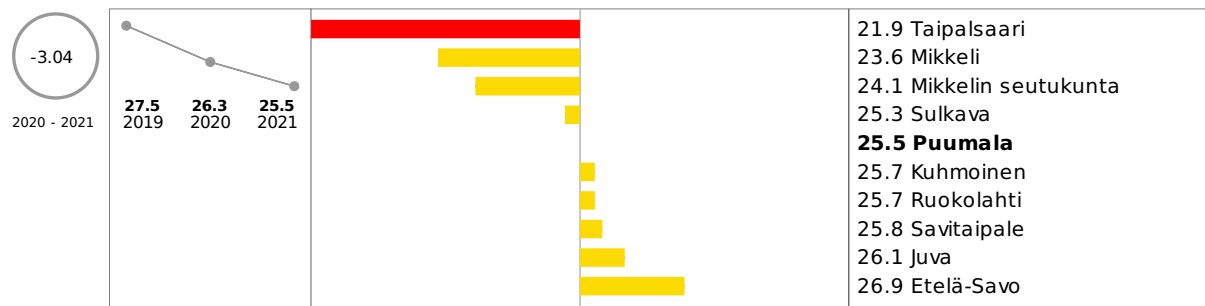
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

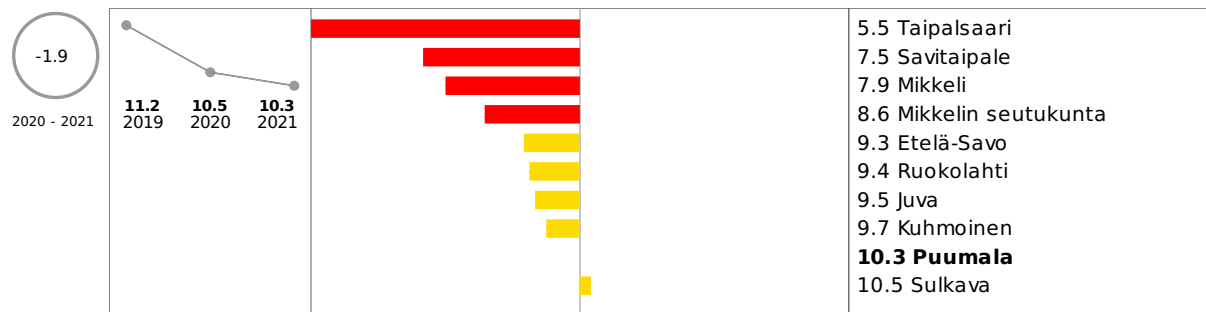
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

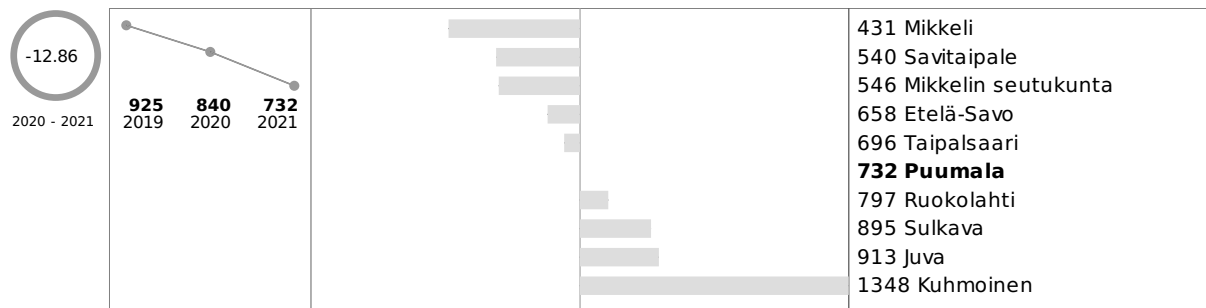

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

IKÄIHMISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (-2018)

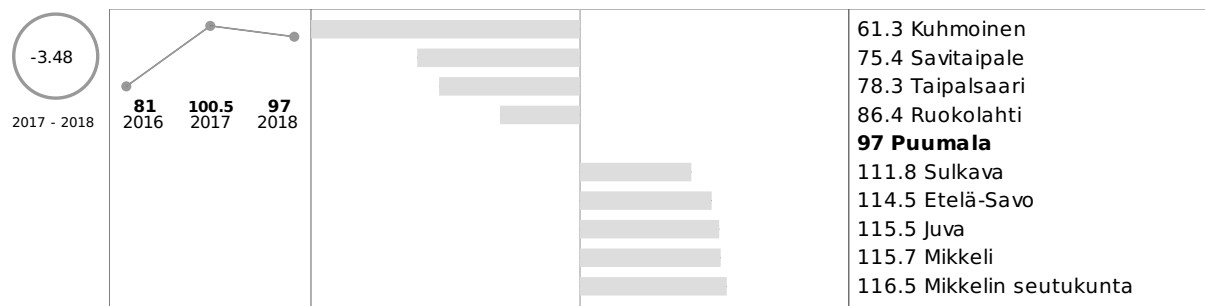
KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Sairaalahoitossa olleiden potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

Sairaalahoitossa olleiden potilaiden hoitokausien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

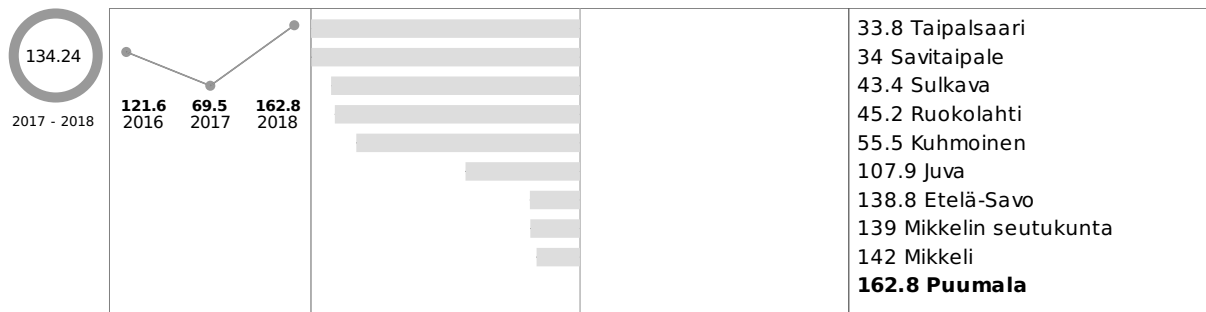
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

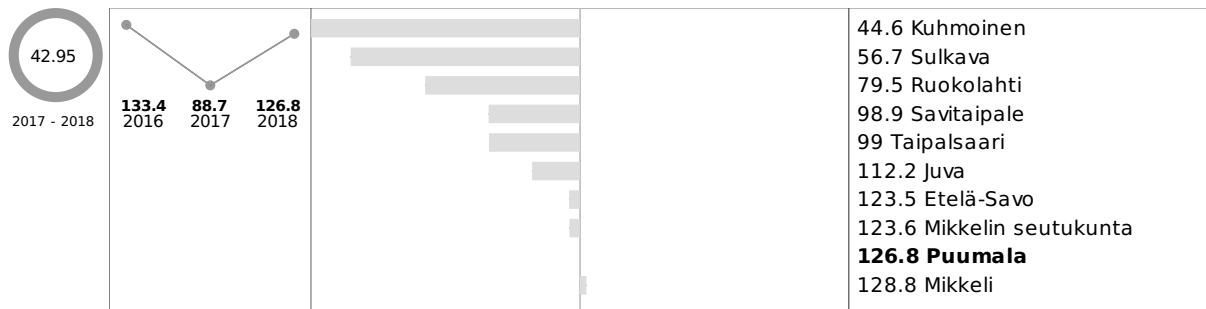
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitokausien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

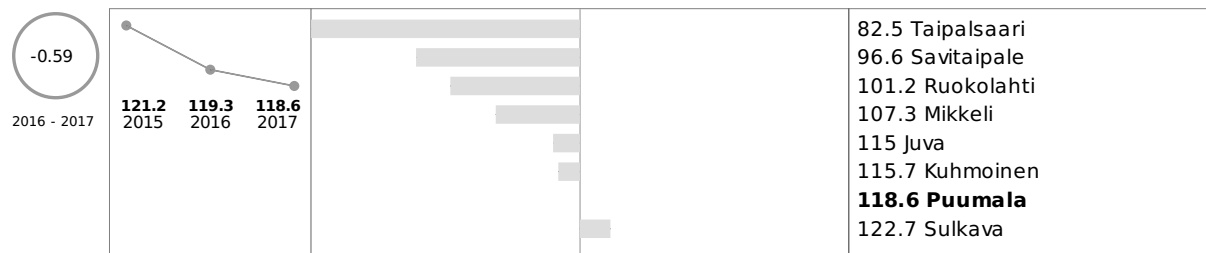
Psykiatrian laitoshoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

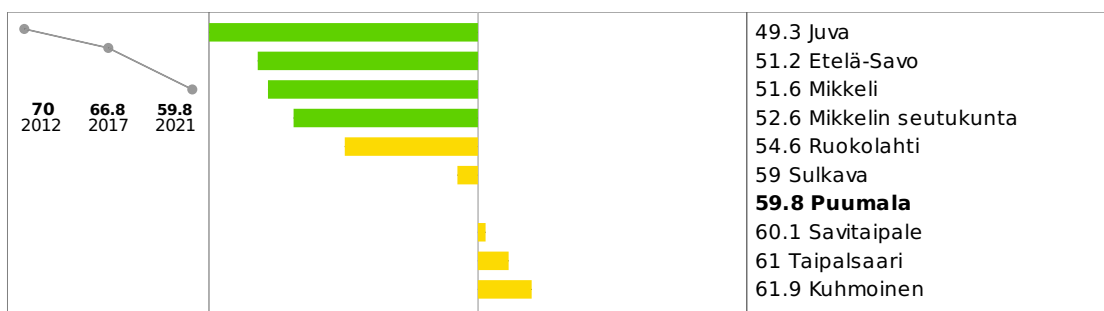
Psykiatrian laitoshoidon potilaiden hoitojaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

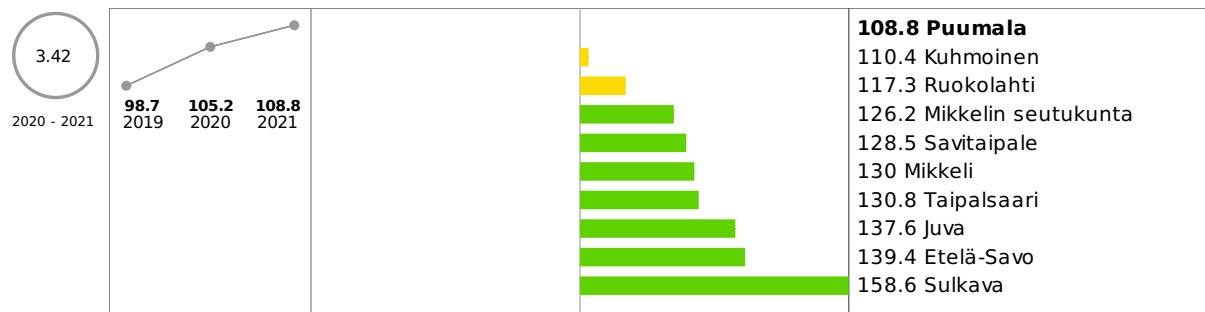
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

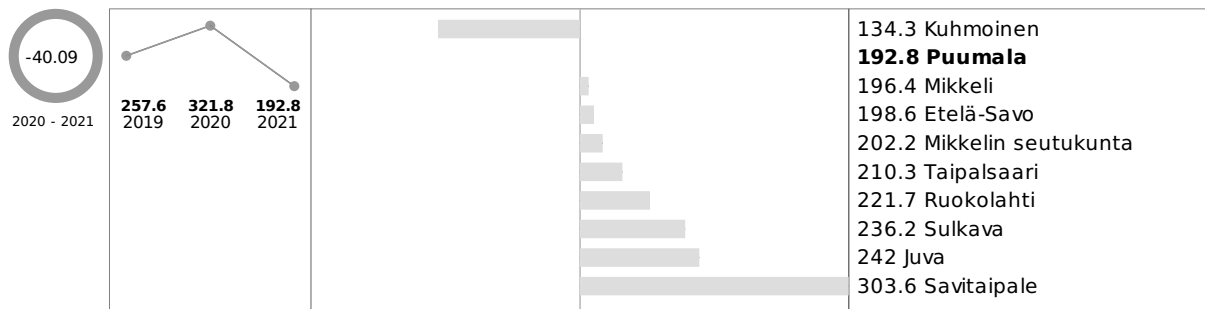

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

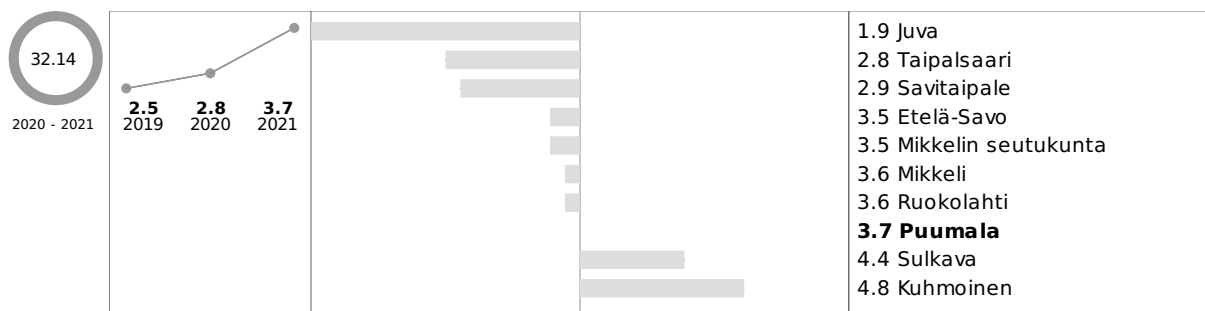
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

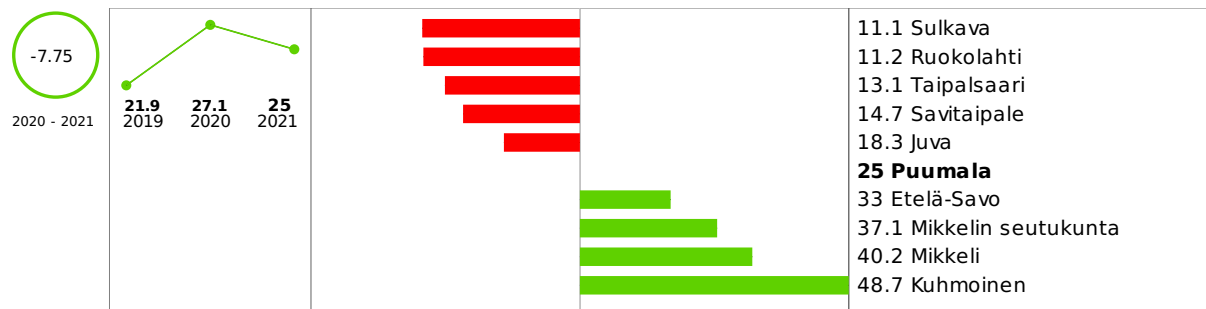
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

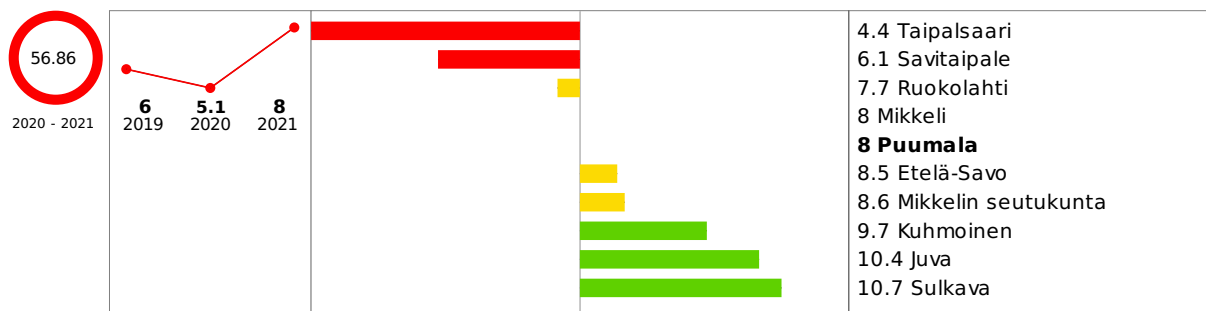
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

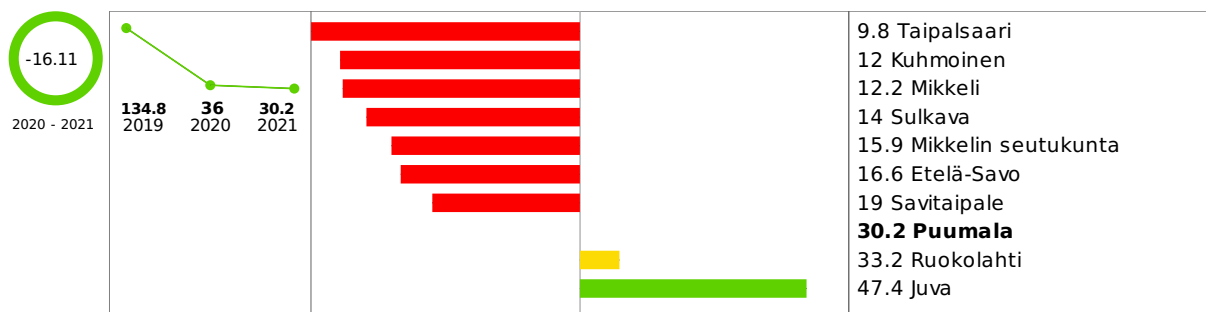
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet eräät liikenne rikokset / 1 000 asukasta

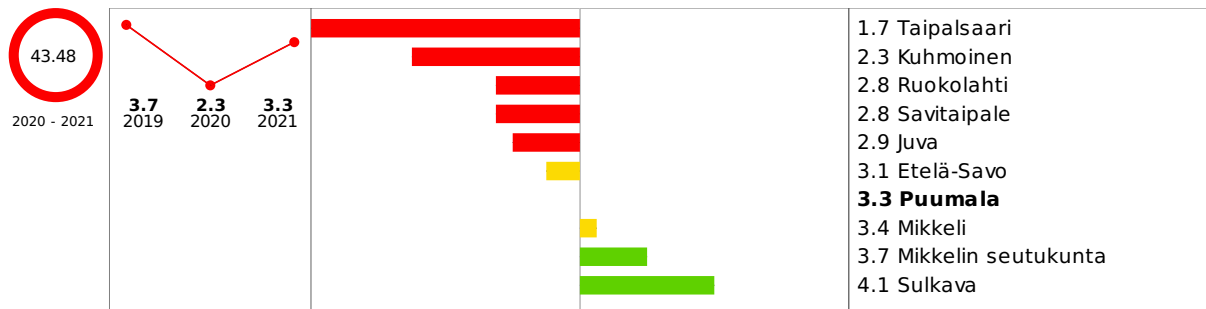
Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta

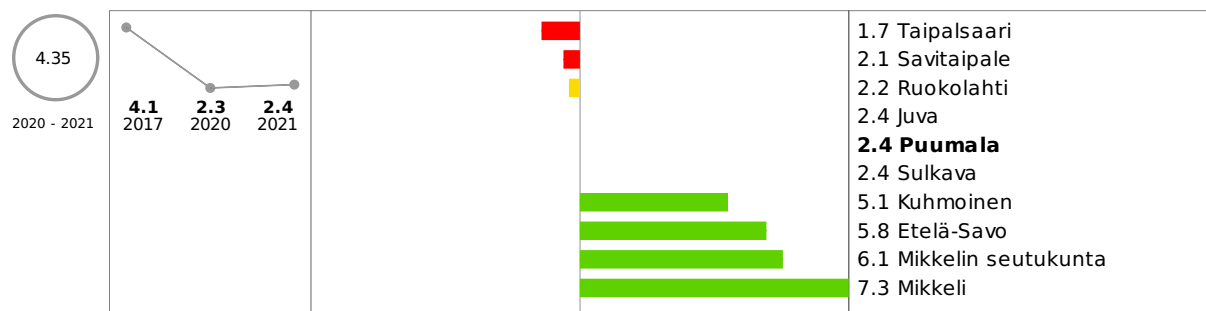
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

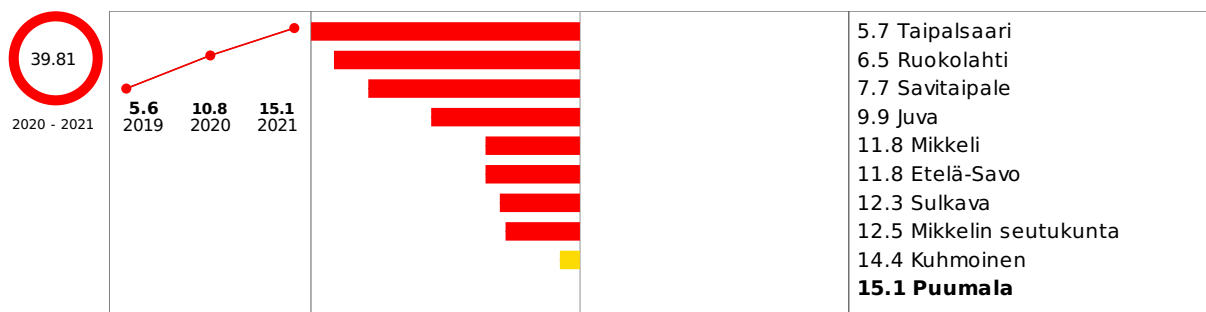
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

Päihtyneiden säilönnöt / 1 000 asukasta

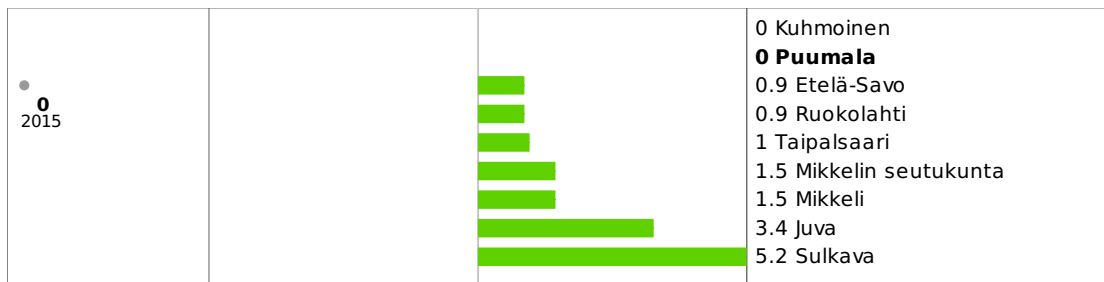
Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdystä rikoksista syylliseksi epäillyt / 1 000 asukasta

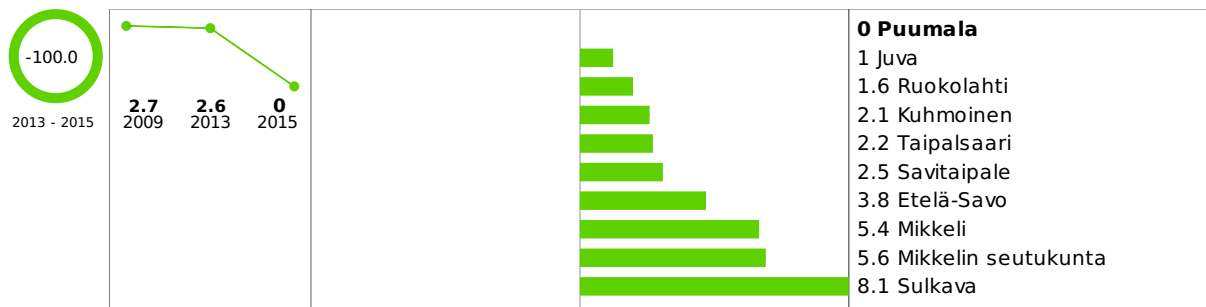
Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syylliseksi epäillyt / 1 000 asukasta

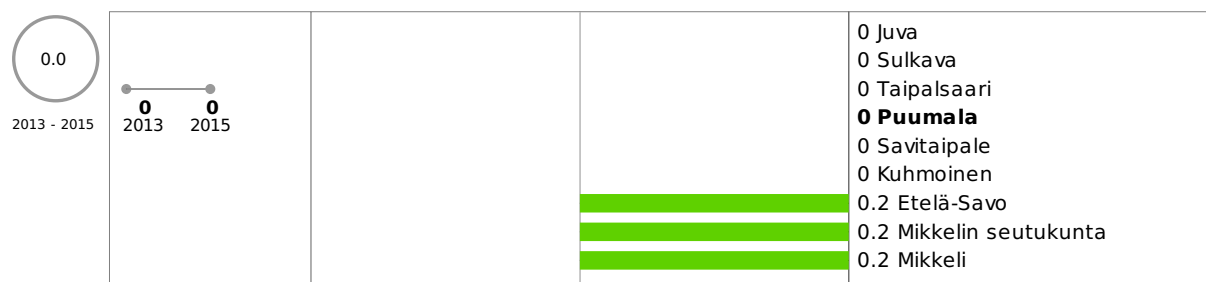
Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta

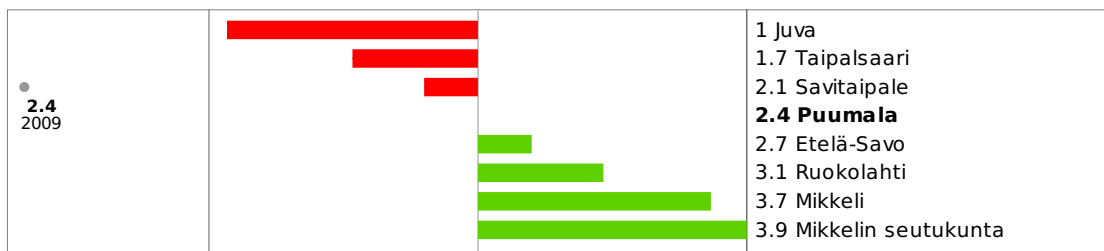
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

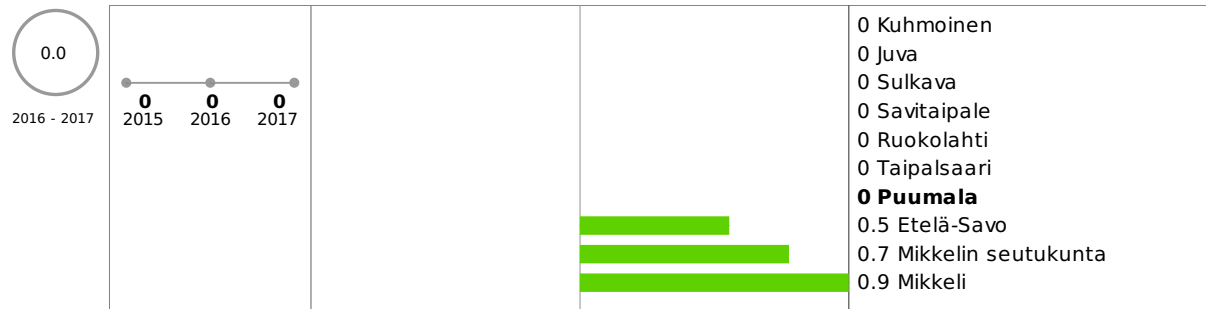
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset / 1 000 asukasta

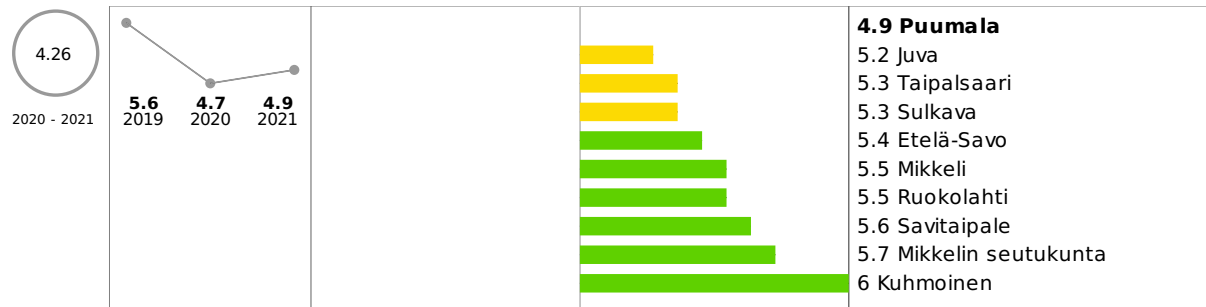
Poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttöririkokset / 1 000 asukasta

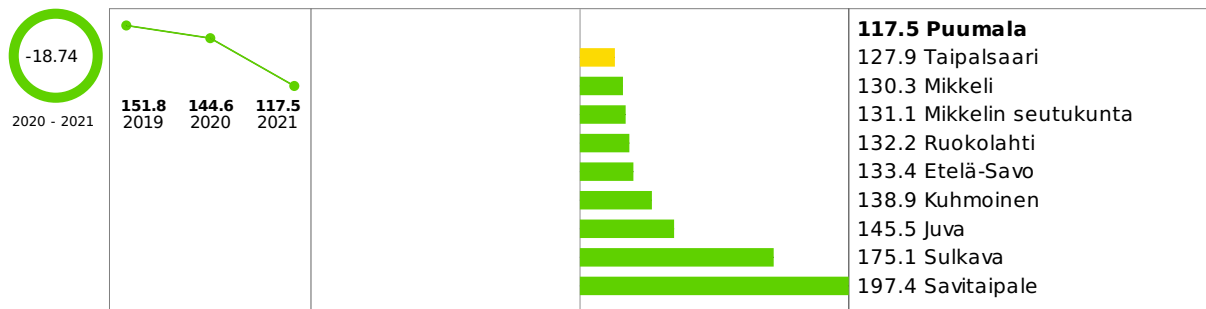
Asunottomat yksin asuvat / 1 000 asukasta (-2017)

Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

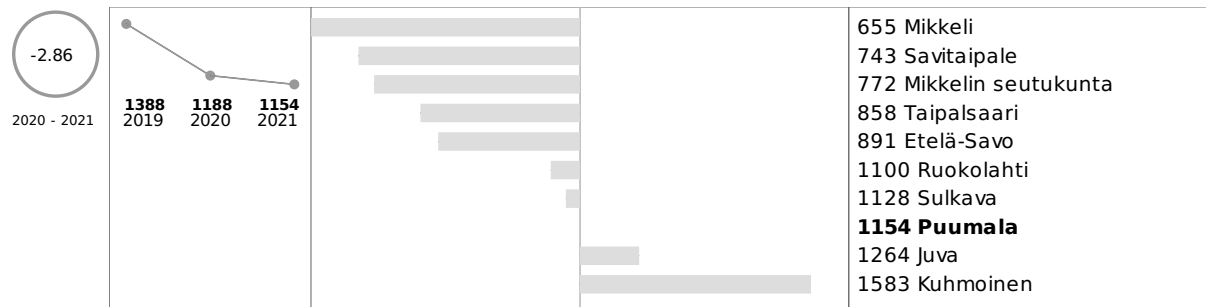

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

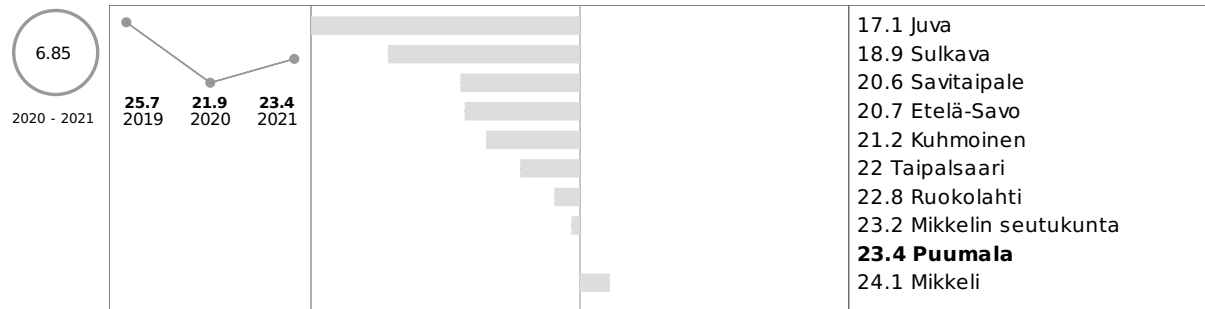

Sosiaali- ja terveydenhuolto

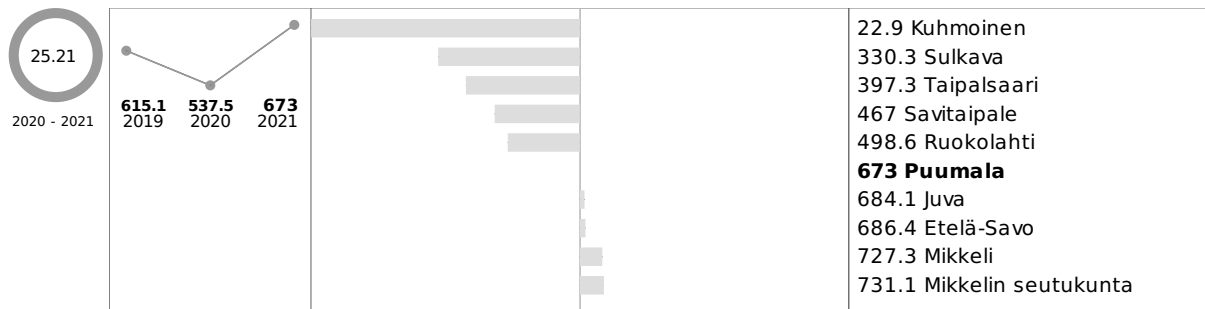
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

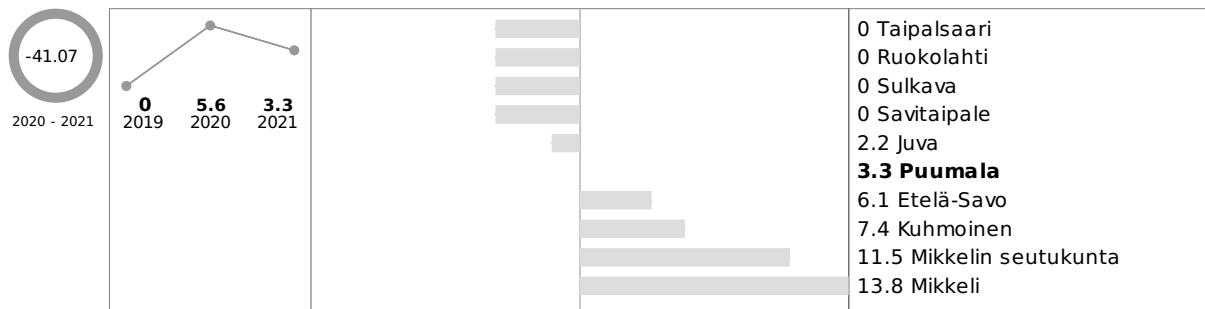
Yksityislääkärikäynneistä korvausta saaneet, % väestöstä

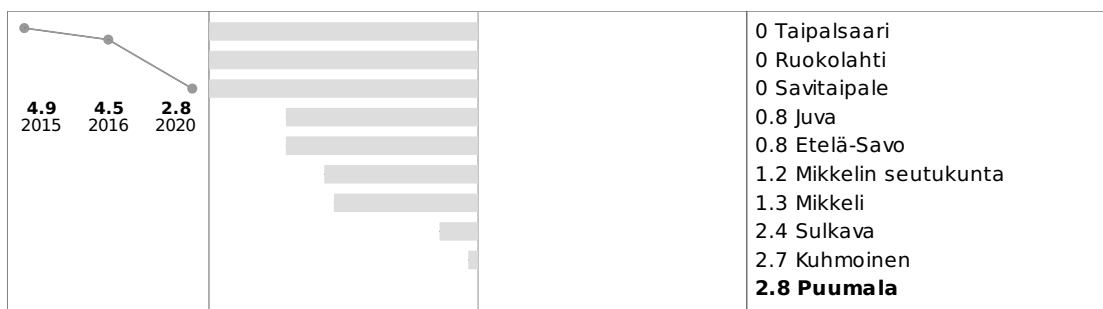
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

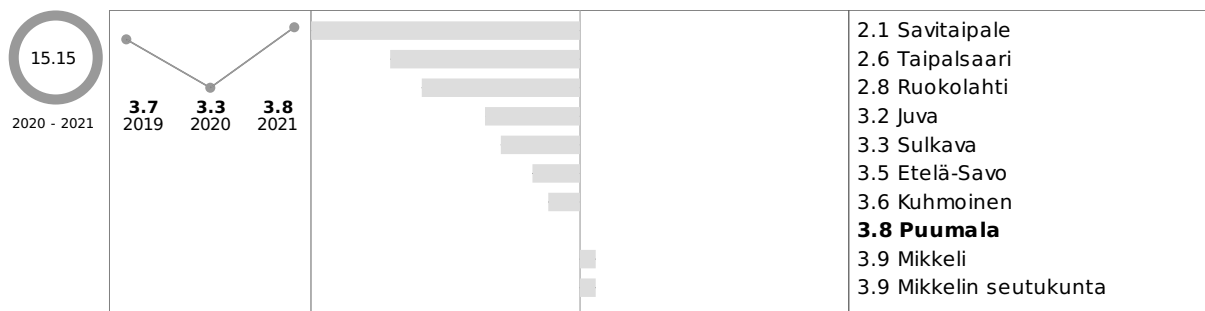

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta

2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Laajan hyvinvointisuunnitelman (vuodet 2017-2020) tavoitteita ovat olleet:

1. Henkisen ja fyysisen elämänlaadun parantaminen
  - o Puumala on Etelä-Savon paras kunta lapsiperheille ja lapsiperheiden määrä kasvaa.
  - o Pitkäaikaistyöttömien määrä laskee.
  - o Pienituloiset, erityisesti eläkeläiset, huomioidaan paremmin.
  - o Kuntalaisten fyysisen terveyden edistämiseen panostetaan liikuntapalveluilla.
  - o Tarve päihdehuollon laitoshoidolle vähenee.
  - o Panostetaan entistä vahvemmin a) muistisairauksien varhaiseen havaitsemiseen, b) fyysisen toimintakyvyn ylläpitoon ja c) mielenterveysongelmien ehkäisyyn.
2. Toimivat ja taloudellisesti järjestetyt peruspalvelut
  - o Kuntalaiset ovat tyytyväisiä palveluihinsa.
  - o Ennaltaehkäisyllä saadaan vähennettyä palvelujen tarvetta.

Useat hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ovat sellaisia, joihin ei saada vastauksia hyvinvoinniraportin indikaattoreita tarkastelemalla. Vuoden 2022 osalta voidaan todeta, että pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole laskenut eikä lapsiperheiden määrä ole kasvanut (tiedot vuoden 2021 lopusta). Lasten, nuorten ja lapsiperheiden huomioiminen sen sijaan on vahvistunut esimerkiksi kuntastrategian ja sen toimeenpanon (erityisesti vuonna 2022 voimaan tulleet päivitykset) sekä Unicefin Lapsiystävällinen kunta -statuksen myötä. Lapsiperheillä on hyvät etuudet Puumalassa. Näitä etuuksia ovat esimerkiksi ilmainen varhaiskasvatus sekä lasten ja nuorten harrastusstipendit.

Kuntalaisten fyysisen terveyden edistämiseen on kohdennettu voimavaroja. Liikuntakurssit ovat lisääntyneet niin kansalaisopistossa kuin liikuntapalveluissa. Vuoden 2022 aikana fyysisen terveyden edistäminen kohdentui erityisesti työikäisiin.

3 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

Etelä-Savon hyvinvointialue on nostanut HYTE-kertoimen indikaattoreista erityiseen tarkasteluun seuraavat:

- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta.
- Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä.
- Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18-24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä.
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.
- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18-34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

Kun edellä olevia indikaattoreita tarkastellaan Etelä-Savon osalta, havaitaan huolta syrjäytymisriskissä olevista 18-34-vuotiaista. Puumala on kyseisen indikaattorin osalta vertailun kärki positiivisesta näkökulmasta; Puumalassa on syrjäytymisriskissä olevia 18-24-vuotiaita selkeästi vähemmän kuin Etelä-Savossa keskimäärin. Sama tilanne on toimeentulotukea saavien 25-64-vuotiaiden, lonkkamurtumien (65 vuotta täyttäneillä) sekä vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen potilaiden osalta. Sen sijaan Puumalan tilanne on heikoin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 18-34-vuotiaiden osalta.

4 Keskeiset opit valtuustokaudelta

Laajassa hyvinvointisuunnitelmassa (vuodet 2017-2020) on hyviä tavoitteita, joiden eteen tehtävää työtä kannattaa jatkaa edelleen. Tavoitteista olisi hyvä johtaa selkeät ja mitattavat toimenpiteet, jotta työn tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi olisi helpompaa. Lisäksi vuosittain tehtävään arviointityöhön ja sen raportointiin on syytä miettiä ja kehittää toimivia

käytänteitä. Oman haasteensa mitattavuuteen tuo kunnan pieni kokoa. Esimerkiksi lasten ja nuorten ikäluokat ovat sen verran pieniä, että Puumalan osalta ei ole mahdollista saada indikaattoreista tuloksia. Tämä tuo oman haasteensa paitsi raportointiin myös tulosten perusteella tehtävään ennaltaehkäisevään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2023

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä jatketaan vuosille 2017-2020 tehdyn hyvinvointisuunnitelman mukaisten painopisteiden tavoitteiden edistämistä kunnes uusi, päivitetty suunnitelma on valmis ja valtuuston hyväksymä. Lisäksi kohdassa 6 on lueteltu useita hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmia ja -suunnitelmia, jotka ohjaavat toimintaa.

5 Strategian painopisteet ja linjaukset

Puumala - Saimaan kirkkain tähti -kuntastrategia on laadittu aikajänteelle 2022-2026. Saaristokunta Puumala nähdään vision mukaan vuonna 2026 uuden työn ja rohkeiden ratkaisujen kuntana, joka on hyvinvoivien ihmisten turvallinen koti Saimaalla. Strategia pohjautuu yhteisille arvoille, jotka ohjaavat kunnan ja luottamushenkilöiden toimintaa. Puumalan kunnan arvot ovat asiakaslähtöisyys, avoimuus, positiivisuus, tasa-arvoisuus ja yhteistyökykyisyys.

Visiota kohti suunnitetaan strategian avulla, mikä rakentuu viiden painopisteen varaan. Painopisteet ovat Saimaa, yrittäjyys, lapsiperheet, laatuasuminen ja hyvinvointi. Jokaisen painopisteen kehittämiseksi on asetettu tavoitteet ja niille toimenpiteet sekä mittarit. Alla oleviin kuviin on värikoodattu kuntastrategia painopisteet tavoitteineen.

- Pistohiekalle rakentuu alueen erityispiirteitä kunnioittavaa hyvinvointimatkailua ja alueen palvelut monipuolistuvat.
- Laiturikapasiteettia kasvatetaan sekä kirkonkylässä että Pistohiekalla.
- Satamapalvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja satama-alueen palvelutyylaja-kulttuuri tunnetaan ensiluokkaisuudestaan.
- Saimaa Geopark tunnetaan kansainvälisenä matkailualueena, johon alueen yritykset ovat toimintoihinsa kiinnittyneet.
- Reitistöinfrastruktuurin laajentuminen ja huolto maanomistajien, kuntien, yrittäjien ja yhteisöjen yhteistyöllä.
- Kirkonkylän ja sataman yhteissuunnitelman toimenpiteitä viedään päätöksentekoon ja toteutukseen koko strategiakauden.

- Turvallinen elinkeinopoliittinen toimintaympäristö.
- Kunta toimii yritysten kumppanina yritysten perustamis-, kasvu- ja kehittämissvaiheissa.
- Kunta toimii yrittäjän tukena omistajanvaihdoksissa.
- Yritysvaiikutusten arvioinnin käyttäminen.
- Mahdollistetaan osaavan työvoiman saatavuus yrityksille.
- Monipaikkayrittäjyyden edistäminen.
- Uudet, eri toimialojen yritykset sijoittavat merkittävästi Puumalaan.
- Kunnan ja yrittäjien vuorovaiikutusten lisääminen mm. yrittäjien tapaamisilla ja toimintoihin tutustumisella.

- Unicefin Lapsiystävällinen kunta toimintamallin toteuttaminen.
- Lapsen oikeuksien toteutuminen.
- Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen.
- Toiselle asteelle siirtyvän nuoren ja hänen perheen tukeminen.
- Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen

- Onnellinen ja toimintakykyinen kuntalainen.
- Vahvistetaan kuntalaisten ja monipaikkaisten ihmisten osallistumismahdollisuuksia kunnan kehittämiseen.
- Kansalaisopiston kurssitarjonnan uudistaminen ja monipuolistaminen.
- Puumalassa toimii hyvinvointiasema ja soten digipalvelut ovat helposti vaki- ja vapaa-ajan asukkaiden saatavissa myös hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen.
- Pelastustoimi ja ensihoito palvelevat 24/7 Puumalassa myös hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen.
- Puumala tunnetaan erinomaisesta asiakaspalvelusta.
- Kestävä kuntatalous.

- Asiakaslähtöinen lupa- ja kaavoitusprosessi.
- Edistetään kerrostalo- ja rivitaloasumisen asuntotuotantoa.
- Kasvatetaan omantarhojen tarjontaa.
- Edistetään vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituiksi asunnoiksi.
- Mahdollistetaan senioreiden yhteisöllistä asumista.
- Toimivat tietoliikennyhteydet.

6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Etelä-Savon alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma 2022-(2023)

Etelä-Savon hyvinvointialueen ikäohjelma vuoteen 2030

Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2023

Puumalan kunnan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma valtuustokaudelle 2017-2020

Puumalan kunnan hyvinvointipalvelujen toimeenpano-ohjelma 2019-2025

Puumalan kunnan Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin tavoite- ja toimeenpanosuunnitelma

Puumalan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2023

Puumalan kunnan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2018-2021

Puumalan kuntastrategia 2022-2026

Puumalan kunnan vanhus- ja vammaisneuvoston toimintasuunnitelma 2020-2025

7 Hyvinvointisuunnitelma

Vuonna 2017 vuosille 2017-2020 laaditun hyvinvointisuunnitelman painopisteiden ja tavoitteiden edistämistä jatketaan kunnes uusi hyvinvointisuunnitelma valmistuu. Sen on tarkoitus valmistua vuoden 2023 ensimmäisen puolikkaan aikana.

Vuosille 2017-2020 laaditussa hyvinvointisuunnitelmassa on relevantteja painopisteitä ja tavoitteita, joiden työstämistä asiatiilojen edelleen kohentamiseksi on syytä jatkaa. Suunnitelmassa on kuitenkin otettava huomioon Etelä-Savon alueellinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-(2023) sekä siihen mahdollisesti tulevat päivitykset. Lisäksi sekä Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2023 ja Puumalan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2023 ovat asiakirjoja, jotka tulee ottaa huomioon. Alkuvuodesta 2023 valmistuva Puumalan kunnan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2022-2025 ja vuonna 2022 päivitetty Puumalan kuntastrategia ohjaavat Puumalan kunnan uudistettavan hyvinvointisuunnitelman työstämistä.

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto

8 Suunnitelman laatijat

Anna-Mari Summanen, hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja

9 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä